

**PALEOLİTİK DÖNEM RESİM SANATININ GÜNÜMÜZ RESİM
SANATINA YANSIMALARI**

Esen SÜLE

Yüksek Lisans Tezi

Resim Anasanat Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

2020

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

PALEOLİTİK DÖNEM RESİM SANATININ GÜNÜMÜZ RESİM
SANATINA YANSIMALARI

Esen SÜLE

RESİM ANASANAT DALI

DANIŞMAN: Doç. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

TEKİRDAĞ-2020
Her hakkı saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

... / ... / 2020

Esen SÜLE

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
..... ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

..... tarafından hazırlanan “.....”
konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca ..... günü saat
.....’da yapılmış olup, tezin ..... OYBİRLİĞİ /
OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Jüri Başkanı:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

...../...../20.....

Dr. Öğr. Üyesi Ali Faruk AÇIKGÖZ

Enstitü Müdür Vekili

ÖZET

Kurum, Enstitü, : Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ABD : Resim Anasanat Dalı
Tez Başlığı : Paleolitik Dönem Resim Sanatının Günümüz Resim Sanatına
Yansımaları
Tez Yazarı : Esen SÜLE
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Mustafa Cevat ATALAY
Tez Türü, Yılı: Yüksek Lisans Tezi/2020
Sayfa Sayısı : 114

Paleolitik Dönem Resim Sanatının Günümüz Resim Sanatına Yansımaları adlı tezde, mağara duvarlarındaki resimlerin günümüz resim sanatına etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için üç ayrı mağara seçilmiş ve mağara resimleri incelenmiştir. Seçilen mağaralar; İspanya'daki Altamira mağarası, Fransa'daki Lascaux ve Chauvet mağaralarıdır. Tarih sıralaması olarak mağara resimlerinin birbirlerinden hangi konularda farklı oldukları, resimleri yapan Paleolitik dönem insanların nasıl bir içgüdüyle ve inançla bu resimleri yapmış olabilecekleri uzman görüşleriyle desteklenerek bir araya getirilmiştir. Doğal afetlerden ve uzun zaman diliminden sonra birçoğu yok olmuş olan mağara resimlerinin günümüze kadar gelebilmiş olanları incelendiğinde şaşılacak derecede güzel çizilmiş olduklarını, perspektif kullanıldığını, hatta üç boyutlu etkisi verebilmek için mağaranın kolonlarının kıvrımlarının kullanıldığını görmekteyiz. O dönemin şartlarında yapılan resimlerle, günümüzde yapılan resimler arasında fark olmaması şaşırtıcıdır. Binlerce yıl önce yapılan bu resimlerin günümüz resim sanatına nasıl yansıdığı konusunda araştırma yapılmış, mağara resimlerinden etkilenerek çalışmalarını sürdüren sanatçılarla görüşülmüştür. Görüşülen sanatçılar; Alison Dearborn, Hasan Çağlayan, Neslihan Kıyar, Teyjah McAren, Thomas Allen'dır. Görüşme sırasında sanatçılara 11 tane soru yöneltilmiştir. Sanatçıların resimlerinden örnekler gösterilerek, röportaj sorularına verdikleri cevaplar yorumlanmıştır. Günümüz sanatçılarının resimlerinde Paleolitik dönem resimlerinin etkisi aranmış, geçmiş dönemde yapılan bu resimlerin günümüz ressamlarının yaratıcılığına etkisinin önemi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paleolitik Dönem, Mağara Resimleri, İlkel Sanat, Çağdaş Mağara Resimleri.

ABSTRACT

Institution, Institute : Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences.
Department : Department of Art Painting.
Thesis Title : The reflections of the Art of Painting of Paleolithic Period on Today's Painting Art.
Thesis Author : Esen SÜLE
Thesis Adviser : Assoc. Prof. Mustafa Cevat ATALAY
Type of Thesis, Year : MA Thesis / 2020
Total Number of : 114
Pages

The effects of the paintings on the cave walls on today's painting art is aimed to investigate in the thesis titled by The Reflections of the Art of Painting of Paleolithic Period on Today's Painting Art. In order to reach this aim, three separate caves were selected and cave paintings were examined. Selected caves are Altamira cave in Spain and Lascaux and Chauvet caves in France. It is brought together by supporting the expert opinions that the cave paintings are different from each other as the ranking of the history, with the kind of instinct and belief of the Paleolithic people who made the paintings. When the cave paintings, many of which have disappeared after natural disasters and long periods of time, have been examined, we can see that they have been drawn surprisingly beautifully, and the folds of the columns of the cave have been used to give a three-dimensional effect. It is surprising that there is no difference between the pictures made in the conditions of that period and the pictures made today. Research was conducted on how these paintings, which were made thousands of years ago, are reflected in today's art of painting, and the artists who continue their works are affected by the cave paintings. The interviewed artists are Alison Dearborn, Hasan Çağlayan, Neslihan Kıyar, Teyjah McAren, Thomas Allen. During the meeting, 11 questions were asked to the artists. Examples of the artists' paintings were shown and their answers to the interview questions were interpreted. The effects of Paleolithic period paintings were sought in the paintings of today's artists, and the importance of the impact of these paintings made in the past period on the creativity of today's painters was examined.

Keywords: Paleolithic Period, Cave Paintings, Primitive Art, Contemporary Cave Paintings.

ÖNSÖZ

Bilim insanları, dünyanın oluşumu ve insanoğlunun yeryüzüne gelişi üzerine birçok araştırma yapmıştır. Sanatın nasıl doğduğu ve ne zaman doğduğu sorularına kesin bir cevap verilememektedir. Bilim insanları, tarih öncesindeki sanat kalıntılarını genellikle o dönemdeki insanların yaşantılarını anlamak için incelemiştir. Buna rağmen farklı araştırmacıların farklı yönlerde yorumları olsa da sonuçta sanat insanoğluluyla birlikte doğmuş ve bu da beraberinde yaratıcılığı getirmiştir.

Aslında kişi sanatçı olsun ya da olmasın, yetenekli olsun ya da olmasın duygularını ifade edebilmek için sanat yolunu tercih edebilir. Şu söylenebilir ki günümüzden otuz iki bin yıl önce yapılmış olan mağara resimleriyle, günümüzde yapılmış olan gelişmiş resimlerin arasında pek fark yoktur.

Binlerce yıl önce yapılmış mağara resimleri Paleolitik Dönem insanının korku, inanç, umut gibi birçok duygu ve düşüncesini günümüze taşımıştır. Paleolitik dönem mağara resimleri günümüz sanatçıları etkilemektedir ve bu etki sanatçıların eserlerinde izleyicilere yansıyabilmektedir.

“Paleolitik Dönem Resim Sanatının Günümüz Resim Sanatına Yansımaları” adlı araştırmamın tüm sürecinde, bana yol gösteren ve beni destekleyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Mustafa Cevat Atalay’a ve her zaman, her durumda yürekten yanımda olan ve benden desteğini hiç esirgemeyen canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
RESİMLER LİSTESİ.....	VI
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Varsayım Cümlesi.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Evren ve Örneklem	2
1.5. Yöntem ve Teknik	3
1.6. Verilerin Toplanması.....	3
İKİNCİ BÖLÜM.....	4
2. Paleolitik Dönem Resim Sanatı.....	4
2.1. Yaratma Güdüsü ve İnsan	6
2.2. Paleolitik Dönem Resim Sanatına Örnek Üç Mağara; İspanya Altamira Mağarası, Fransa Lascaux Mağarası ve Chauvet Mağarası.....	7
2.2.1. İlk Keşfedilen Mağara Altamira	8
2.2.2. Lascaux Mağarası	10
2.2.3. Chauvet Mağarası.....	11
2.2.4. Mağara Resimlerinde Kullanılan Teknikler	16
2.2.5. Bilim Adamlarının Mağara Resimlerinin Yaş Miktarını Belirlemede Kullandığı Yöntemler	18
2.2.6. Paleolitik Çağda İnanış ve Duvar Resimlerine Etkisi.....	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	23
3. GÜNÜMÜZ RESİM SANATINDA PALEOLİTİK DÖNEM MAĞARA RESİMLERİNE GÖNDERME YAPAN SANATÇILAR.....	23
3.1. Alison Dearborn	23
3.2. Hasan Çağlayan (1959 -).....	27
3.3. Neslihan Kıyar (1981-).....	40
3.4. Teyjah McAren (1954 -)	49

3.5. Thomas Allen (1989 -)	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	68
4. PALEOLİTİK DÖNEM MAĞARA RESİMLERİNDEN ESİNLENDİĞİM ÇALIŞMALARIM	68
SONUÇ	72
KAYNAKÇA	74
ELEKTRONİK KAYNAKLAR	75
GÖRSEL KAYNAKLAR	76
EKLER	82

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. “*Altamira Mağarası Duvar Resmi*”, İspanya, 19-15 Bin Yıl Önce
Fotoğraf: Stephen Alvarez.

Resim 2. “*Lascaux Mağarası Duvar Resmi*”, Lascaux Mağarası, Fransa, M.Ö.
15.000 - 10.000.

Resim 3. “*Altamira Mağarası Duvar Resmi*”, Altamira Mağarası, İspanya, Ayrıntı,
19.000-15.000 Bin Yıl Önce.

Resim 4. “*Lascaux Mağarası Duvar Resmi*”, Lascaux Mağarası, Fransa,
Dünyadaki En Ünlü Mağara Sanatı Kabul Edilenlerden Biri Olan “*Boğaların
Büyük Salonu*” İsimli Duvar Resmi, M.Ö. 15.000-10.000.

Resim 5. “*Lascaux Mağarası Duvar Resmi*”, Lascaux Mağarası, Fransa, M.Ö.
15.000-10.000.

Resim 6. “*Chauvet Mağarası Son Oda, Büyük Panel, Aslan Paneli, Duvar Resmi*”,
Ayrıntı, Fransa, 32.000 Yıl Öncesi, Fotoğraf; Jean Clottes.

Resim 7. “*Chauvet Mağarası Duvar Resmi*”, Chauvet Mağarası, Fransa, 32.000
Yıl Öncesi.

Resim 8. “*Harita*”, Kuzey İspanya, Güney Fransa Gibi Coğrafyalarda Mağara
Yoğunluğu Artar.

Resim 9. “*Altamira Mağarası Duvar Resmi*”, Altamira Mağarası, İspanya, M.Ö.
12.000-16.500.

Resim 10. “*Lascaux Mağarası Duvar Resmi*”, Lascaux Mağarası, Fransa, M.Ö.
15.000-10.000.

Resim 11. “*Lascaux Mağarası Duvar Resmi, Geç Magdalénien Sığırtı*”, Resimden
Bir Bölüm, Resmin Boyu: 4.50 cm. Boyama Siyah, M.Ö. 15.000-10.000.

Resim 12. “*Lascaux Mağarası Duvar Resmi, İki Bizon*”. Lascaux Mağarası,
Fransa, Magdaénien Hayvanı Resim Boyutu: 2.80 cm. Kahverengi ve Siyah
Renklerle Yapılmıştır, M.Ö.15.000-10.000.

- Resim 13.** “Lascaux Mağarası Duvar Resmi, Hayvanı Büyüleme Sahnesi”, Lascaux Mağarası, Fransa, Magdalénien Hayvanı Resminin Boyutu: 1.80 cm. Resim Kırmızı ve Siyah Renklerle Yapılmıştır, M.Ö.15.000-10.000.
- Resim 14.** Alison Dearborn, “Meşale Ateşi Hala Yanıyor” (*Torch Fire Still Burning*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 24x36 cm. 2007-2013 Yılları Arasında.
- Resim 15.** Alison Dearborn, “Dağ Keçisi Frizi” (*Ibex Frieze*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 24x16 cm. 2007-2013 Yılları Arasında.
- Resim 16.** Alison Dearborn, “Aya Bakmak” (*Courting the Moon*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 24x30 cm. 2007-2013 Yılları Arasında.
- Resim 17.** Alison Dearborn, “Taş Tavan” (*Ceiling of Stone*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 6x12 cm. 2007-2013 Yılları Arasında.
- Resim 18.** Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25cm. 2017.
- Resim 19.** Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2017.
- Resim 20.** Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2017.
- Resim 21.** Hasan Çağlayan, “At II”, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2018.
- Resim 22.** Hasan Çağlayan, Yapay Kaya Üzerine Karışık Teknik, 25x25 cm. 2019.
- Resim 23.** Hasan Çağlayan, “Fosilleşmiş Bedenler” T.Ü.K.T. 60x80 cm. 2016.
- Resim 24.** Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25cm. 2016.
- Resim 25.** 1. Aşama, Özel Harç İle Tuval Hazırlama.
- Resim 26.** 2. Aşama.
- Resim 27.** 3. Aşamaya Geçiş.
- Resim 28.** 3. Aşama.
- Resim 29.** 4. Aşamaya Geçiş.
- Resim 30.** 4. Aşamanın Devamı.
- Resim 31.** 5. Aşama.
- Resim 32.** 6. Aşama.
- Resim 33.** 7. Aşama, T.Ü.K.T. 60x120 cm. 2015.
- Resim 34.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 50x50 cm. 2005.
- Resim 35.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 80x80 cm. 2005.
- Resim 36.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 60x80 cm. 2005.
- Resim 37.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 120x80 cm. 2004.

- Resim 38.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 60x80 cm. 2005.
- Resim 39.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 25x25 cm. 2005.
- Resim 40.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 28x20 cm. 2005.
- Resim 41.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 45x35 cm. 2004.
- Resim 42.** Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 120x90 cm. 2005.
- Resim 43.** Teyjah McAren, “*Baobab Ağacı*” (*Baobab Tree*), 19,5x25,75 cm.
- Resim 44.** Teyjah McAren, “*Uzun Hikaye*” (*Tall Tale*), İllüstrasyon Tahtası Üzerine Karışık Teknik, 6 ½ x 8 ½ cm. 2016.
- Resim 45.** Teyjah McAren, “*İkilik*” (*Duality*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 22x18 ½ cm. 2010.
- Resim 46.** Teyjah McAren, “*Zaman Takipçisi*” (*Time Trackers*), Çizim Tahtası Üzerine Akrilik Boya, 15x20 cm. 1999.
- Resim 47.** Teyjah McAren, “*Gizlilik*” (*Stealth*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 18 ½ x 22 cm. 2010.
- Resim 48.** Teyjah McAren, “*Sirk Atı I*” (*Eguus I*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı üzerine Akrilik Boya, 23x30 cm. 2012.
- Resim 49.** Teyjah McAren, “*Sirk Atı II*” (*Eguus II*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 23x30 cm. 2012.
- Resim 50.** Teyjah McAren, “*Eski Bilgi*” (*Ancient Knowledge*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik, 22x18 ½ cm. 2010.
- Resim 51.** Teyjah McAren, “*Mağara Kakofonisi*” (*Cave Cacophony*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 22x18 ½ cm. 2010.
- Resim 52.** Teyjah McAren, “*Hayvanların Efendisi*” (*Lord of the Beasts*), 30x38 cm.
- Resim 53.** Thomas Allen, Çağdaş Mağara Resminin Bir Bölümü, Fitzrovia, London (Mağaranın Batı Duvarı), Kömür ve Sanguine, 340x260 cm. 2015.
- Resim 54.** Thomas Allen, “*Akış Tarafından Çizilmiş*” (*Drawn Out by the Flow*), Kömür, Sanguine ve Tebeşir, 120x180 cm. 2014.
- Resim 55.** Thomas Allen “*Ne Ekildi*” (*What is Planted*), Kağıt Üzerine Kömür ve Sanguine, 90x180 cm. 2012.

Resim 56. Çağdaş Mağara Resminin Bir Bölümü, Fitzrovia, London (Güney Duvarı), Kömür ve sanguine, 450x260 cm. 2015.

Resim 57. Thomas Allen, Çağdaş Mağara Resminin Bir Bölümü, Fitzrovia, London (Doğu Duvarı), Kömür ve sanguine, 100x260 cm. 2015.

Resim 58. Thomas Allen, “Ağ” (*The Net*), Kömür ve sanguine 250x150 cm. 2013.

Resim 59. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 1”, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 25,5x35 cm. 2020.

Resim 60. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 2”, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 40x60 cm. 2020.

Resim 61. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 3”, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 25,5x35 cm. 2020.

Resim 62. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 4”, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 70x100 cm. 2020.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bilim adamları, dünyanın oluşumu ve insanoğlunun yeryüzüne gelişi üzerine birçok araştırma yapmışlardır. Sanatın nasıl doğduğu ve ne zaman doğduğu sorularına kesin bir cevap verilememektedir. Bilim adamları, tarih öncesindeki sanat kalıntılarını genellikle o dönemdeki insanların yaşantılarını anlamak için incelemişlerdir. Buna rağmen farklı araştırmacıların farklı yönlerde yorumları olsa da, sonuçta sanat insanoğluluyla birlikte doğmuş ve bu da beraberinde yaratıcılığı getirmiştir.

Fischer'a (2005) göre, sanat insanla neredeyse yaşıtlıdır. Bu bir tür çalışmadır ve çalışma da insanın bir eylemidir. Sanatın ortaya çıkması, insanın varoluşuyla aynı anda gerçekleşmiştir. Tarih öncesi dönemde yalnızlık ve korku, sanatın başlamasını sağlamıştır.

Günümüze kadar olan zamanda birçok mağara bulunmuş ve duvarlarındaki resimler incelenmiştir. Bu incelemeler doğrultusunda, ilkel insanların çevrelerindeki yaşamı, düşünceleri, hayalleri, rüyaları hakkında fikir sahibi olabiliyoruz.

İ. Ö. 50. 000 sıralarında Batı Avrupa'da yaşayan Cré-magnon insanının sanat eserleri yapmış olduğu mağara duvarlarındaki resimlerle anlaşılıyor. Bu özelliğiyle Cré-magnon insanı diğer insan türlerinden ayrılıyor. Cré-magnon insanı Yukarı Yontma Taş yani Üst Paleolitik Çağ'da, Batı Avrupa'da ortaya çıkmış olan, fiziksel yapı olarak çağdaş insanlara yakın homo sapiens yani diğer adıyla 'akıllı insan' türüdür. Bu insanın eserleri Fransa, İspanya, Asya ve Avrupa'da bulunmuştur. 1868'de Güney Fransa'daki Vezere Vadisi'nde Homo sapiens'a ait olan ilk kalıntılara rastlanmıştır. Bu örnekler mağaralarda bulunmuştur ve bulunduğu mağaranın adını alarak Cré-magnon olarak anılmaya başlanmıştır.

1.1. Problem

Sanatın en eski ögelerinden olan mağara resimlerinin, günümüz resim sanatına yaptığı etkiler nelerdir?

1.2. Varsayım Cümlesi

Günümüz resim sanatına mağara resimleri etkide bulunmaktadır. Günümüz sanatçıları Paleolitik Dönemde yapılan mağara resimlerini araştırmışlar, incelemişler ve bu resimlerden etkilenerek kendi çalışmalarını üretmişlerdir. Yaptıkları resimlerde kendi özgünlüklerinin yanı sıra mağara resimlerinden esinlenmiş oldukları görülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Paleolitik Dönemde yapılan mağara resimlerinin, günümüz resim sanatına yansımalarının incelenmesidir. Günümüzden binlerce yıl önce yapılmış olan mağara resimlerinin, mağaraların bulunma sıralarına göre incelenmesi, tarih sıralaması olarak mağara resimlerinin birbirlerinden hangi konularda farklı oldukları, resimleri yapan Paleolitik dönem insanların nasıl bir içgüdüyle ve inançla bu resimleri yapmış olabileceklerinin uzman görüşleriyle desteklenerek bir araya getirilmesi. İncelenen mağara resimlerinin günümüz resim sanatını nasıl etkilediği, günümüz sanatçılarının mağara duvar resimlerinden ne denli etkilendiği, sanatçıların kendi yorumlarının derlenmesi ve sanatçıların resimlerinden birkaç örnek gösterilerek, röportaj sorularına verdikleri yanıtların yorumlanması amaçlanmıştır.

1.4. Evren ve Örneklem

“Paleolitik Dönem Resim Sanatının Günümüz Resim Sanatına Yansımaları” adlı araştırmanın evreni, Paleolitik dönemden; İspanya’daki ve Fransa’daki duvar resimlerinin bulunduğu mağaralar ve günümüzden; bu mağaralara gönderme yapan sanatçılar olarak belirlenmiştir. Örneklemi ise

Paleolitik dönemden; İspanya'daki Altamira mağarasındaki resimler, Fransa'daki Lascaux ve Chauvet mağarasındaki resimler, günümüz sanatçılarından; Alison Dearborn, Hasan Çağlayan, Neslihan Kıyar, Teyjah McAren, Thomas Allen olarak belirlenmiştir.

1.5. Yöntem ve Teknik

Paleolitik dönem resim sanatının günümüz resim sanatına yansımaları adlı araştırmada öncelikle Paleolitik dönem resim sanatı hakkında bilgi toplamak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama yöntemi kullanılmıştır ve bu yöntemle Paleolitik dönem mağara resimlerine ait bilgilere ulaşılmıştır. Sonraki aşamada ise nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak, Paleolitik dönem mağara resimlerinden etkilenen günümüz sanatçılarına uzman görüşü alınarak hazırlanmış açık uçlu 11 adet soru sorulmuştur. Böylece geçmişe ait bilgiler literatür tarama tekniği kullanılarak bir araya getirilirken, günümüzde mağara resimlerinden etkilenerek resim yapan sanatçılar hakkındaki bilgiler ise görüşme tekniği kullanılarak bir araya getirilmiştir.

1.6. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan nitel veri toplama tekniğinde konu ile ilgili literatür taraması yapılırken kütüphaneler, kitaplar, tezler ve web siteleri araştırılmış; ilişkili kaynaklar tespit edilmiştir. Daha sonra ise, takip edilen kaynaklara ulaşarak, elde edilen bilgiler aktarılmıştır. Günümüzde Paleolitik dönem resim sanatından etkilenerek resim yapan sanatçılara ulaşılmış ve elektronik posta yolu ile sanatçılara açık uçlu sorular sorularak görüşmeler yazılı olarak gerçekleştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Paleolitik Dönem Resim Sanatı

İnsanların ilk eserlerinin buzul çağında ortaya çıktığı düşünülmektedir. Buzul Çağı sanatının anlaşılması uzun sürmüştür. Çünkü Buzul Çağında yaşayan ilk insanların varlığına inanmak istemeyen birçok insan vardır.

Hollingsworth'a (2009) göre, 19. yüzyılda Paleolitik dönemin Altamira mağarasındaki resimleri yıllar öncesine ait olamayacak kadar güzel bulunmuştur ve sahte olabilecekleri düşünülmüştür.

Gombrich'e (2007) göre, mağara resmi örnekleri on dokuzuncu yüzyılda Güney Fransa'da ve İspanya'da ilk kez görülmüşlerdir. Gerçeğe benzeyen ve canlıymış hissi uyandıran bu resimleri gören arkeologlar, resimlerin Buzul Çağı insanları tarafından yapılmış olmalarına ihtimal vermemişlerdir. Daha sonra yapılan araştırmalarda araç gereç kalıntılarının bulunması, Buzul çağında yapılmış olabilecekleri düşüncesini doğrulamıştır.

Resim 1. “Altamira Mağarası Duvar Resmi”, İspanya, 19-15 Bin Yıl Önce,
Fotoğraf: Stephen Alvarez.

Tolstoy, insanların geçmişte yaşadıkları duyguları öncelikle kendi içlerinde canlandırmış olduklarını ve daha sonra bu duyguları başka insanların da hissedebilmeleri için renk, çizgi, hareket, ses ya da sözlerle biçimler belirleyerek ifade etmeye ihtiyaç duyduklarını ve böylece sanatın ortaya çıkmış olduğunu düşünmektedir.

Geçmiş zamanlardaki ilkel topluluklarla empati kurulduğunda Paleolitik dönem resimlerini anlamamız daha kolay olacaktır.

Gombrich'e (2007) göre, gerçeklik ve imgenin arasındaki ayrım, ilkel insanlar için bazen çok daha belirsiz olmaktadır. Bir seferinde yerliler, sürülerinin resmini yapmakta olan Avrupa'dan bir ressama, korku içerisinde şöyle bir soru sormuşlardır: Eğer bunları alır götürürsen, biz neyle yaşarız? (Gombrich, 2007, s.40)

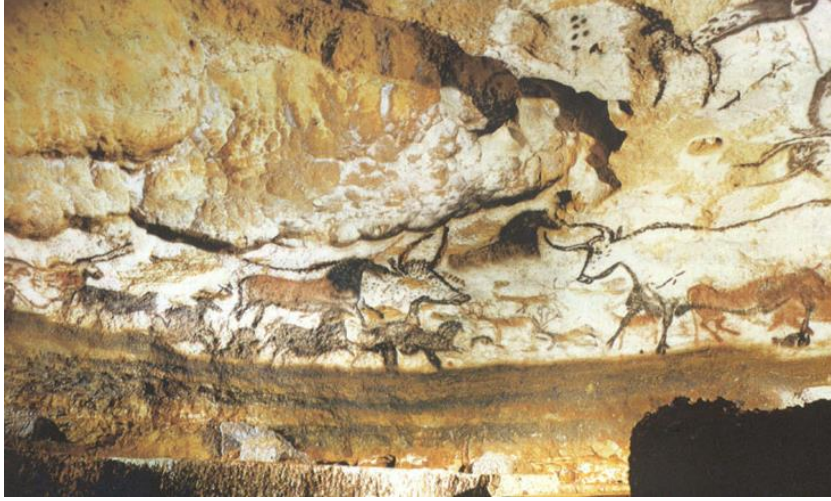
Bazı uzmanlar, resimlerde korku ya da üzüntü adına bir şeye rastlanmadığını ve o çağın insanının mutlu ve rahat yaşadığını düşünmektedir. Bu söylenenlerin sebebi ise, o dönemde yaşayan insanların az sayıda olması fakat avlanacak hayvanların çok olmasıdır. Bu sayede avlanma daha rahat yapılmıştır. Fakat olaya farklı açılardan bakıldığında durum hiç de böyle değildir. Lefrère ve David'e (2013) göre, Üst Paleolitik Çağ insanları çok daha sert bir iklimde yaşamıştır ve fazla araç gereçleri yoktur, her türlü tehlikeyle karşı karşıyalardır ve sayıları azdır. Mağara resimlerinde kullandıkları tekniğin nesilden nesile aktarılmasını ne bir salgın ne yıkıcı afet, ne de savaş ve kıtlık engelleyebilmiştir. Mağara resimlerini yapan sanatçıların birbirlerine aktardığı teknik bilgi ve tasvirin, bizim tasvir anlayışımıza çok yakın olması, o dönemdeki bilgi birikimini göstermektedir.

Mağara resimleri bilimsel olarak ilk kez 1901 yılında incelenmeye başlanmıştır. Bilim adamlarının asıl dikkatini çeken şey, Paleolitik Çağ'daki insanların resim yapma konusundaki yeteneğidir.

2.1. Yaratma Güdüsü ve İnsan

nver'e (2002) göre, aslında sanatın tarihi demek insanlığın tarihi demektir. Tarihle ilgili birçok veri sanat eserlerinin günümüze kadar ulaşmasıyla ortaya çıkmıştır. İnsanlık ve uygarlık adına büyük önem taşıyan ve insanlığa katkıda bulunan sanat eserleri büyük düşüncelerin ve yoğun duyguların ürünüdür.

Paleolitik dönem insanının yapmış olduğu resimlerin büyük duygu yoğunluğu içerdiğini genellikle hayvan resimleri çizmelerinden anlıyoruz. Çünkü yaşadıkları dönem, şartların çok sert olduğu bir dönemdi ve kendilerini korumanın yanı sıra a kalmamak için avcılık yapmaları gereken bir süreçti. Bütün duyguları ve düşünceleri buna bağlı olarak av hayvanlarına ve onları korkutan hayvanlara yönelikti. Bu sebeple yaratıcılıkları korku ve ihtiyaçtan ortaya çıktı denilebilir.

Resim 2. "Lascaux Mağarası Duvar Resmi", Lascaux Mağarası, Fransa, M.. 15.000-10.000.

İnsanın içerisindeki yaratıcılık dürtüsü, onu hayvan davranışlarından ayırır. Bu da beraberinde psikolojik ve sosyolojik durumu getirir. İnsan, içten ve dıştan gelen uyarıcılar ile harekete geçer ve bu durum davranışı oluşturur. Davranışlarında yaratıcılığını kullanır ve bu da günlük yaşamındaki sorunlara daha kaliteli çözümler bulmasını sağlar. Yaratıcılık insanın var olmasıyla doğmuştur. İnsanoğlunun çevresindeki olanakları en iyi şekilde kullanabilmesinde yaratıcılığın ve sanatın

rolü büyüktür. Yaratıcılık birçok konuda insana yol gösterici olmuştur. İnsanlar mağara duvarlarına çizdikleri resimlerle taktik geliştirmiş, unutmaması gerekenleri resimleyerek kayıt altına almıştır. O dönemlerde insan, yaşamını sürdürebilmek, kendini koruyarak hayatta kalabilmek için yaratıcılığını kullanmıştır.

Eflatun'a göre, sanatçıların amaç edindikleri şey, yeryüzünde var olan güzellikleri görmek ve bu güzelliklerle idealara yükselerek, sanat eserlerinde onları yansıtarak, taklit etmektir (Akt. Ersoy, 2002, s. 9).

İnsanların tüm canlılardan ayrılmasını sağlayan önemli özellikleri; düşünebilmesinin yanı sıra hayal kurabilmesi ve sanat yoluyla bunları görselleştirebilmesidir. Sezgi yoluyla ihtiyacın anlaşılması, yaratıcılığı doğurur. Kırışçıoğlu'na (2005) göre, ruhbilimciler yaratıcılığı bilinçaltının dışavurumu olarak tanımlarlar. Freudçu bir yaklaşım olan bu tanımda sanat kurtuluştur. Toplum bilimciler ise bilinçaltının yaratıcı davranışlarına karşı çıkarlar. Bunun yerine değişim, farklılaşma ve bütünleşmeyi ileri sürerler.

2.2. Paleolitik Dönem Resim Sanatına Örnek Üç Mağara; İspanya Altamira Mağarası, Fransa Lascaux Mağarası ve Chauvet Mağarası

Tarih öncesinin bilinen ilk nesnelere olan kadın ve hayvan figürlerinden sonra, büyü ve dinsel amaçlı olan mağara resimleri yapılmaya başlanmıştır. Walter'e göre, hemen hemen 36 bin yıl kadar önce, şu an yaşadığımız dünyadan çok değişik bir zaman diliminde yaşayan kişiler, ellerindeki ateşle mağaranın derinlerine doğru yürümüşler ve duvarlara resimler yapmışlardır. Üst taraftan sarkan bir kayanın üzerine; mağara aslanları, mamut ve gergedan sürüleri çizmişler, ayrıca yarı bizon ve yarı kadın şeklinde bir de yaratık çizmişlerdir. Resimlerin birçoğu kusursuz çizgilerle yaratılmıştır. Paleolitik dönem insanı mağara duvarlarını yıllarca tuval olarak kullanmıştır. Mağara resimlerini anlamak için, günümüz estetik anlayışı ile bakmamak gerekmektedir. Bu resimler hiçbir estetik

kaygı olmadan, belli bir güzellik kalıbı olmadan yapılmışlardır. Sanat bilimcilere göre bu yapıtların amacı büyüsel niteliklidir. Avlamak istedikleri hayvanlara egemen olmak istedikleri için, mağara duvarlarına bu hayvanların resimlerini yaparak onları etkilemek istemektedirler. Çağdaş sanat anlayışında ‘ilkel’ teriminin doğru bir yargı olmadığı düşünülmektedir. Çünkü bu özel bir durumdur ve o dönemin teknolojik yetersizlikleri nedeniyle mağara resimleri, kaba araç gereerle yapılmıştır. Ayrıca sabır ve beceri gerektirmektedir.

2.2.1. İlk Keşfedilen Mağara Altamira

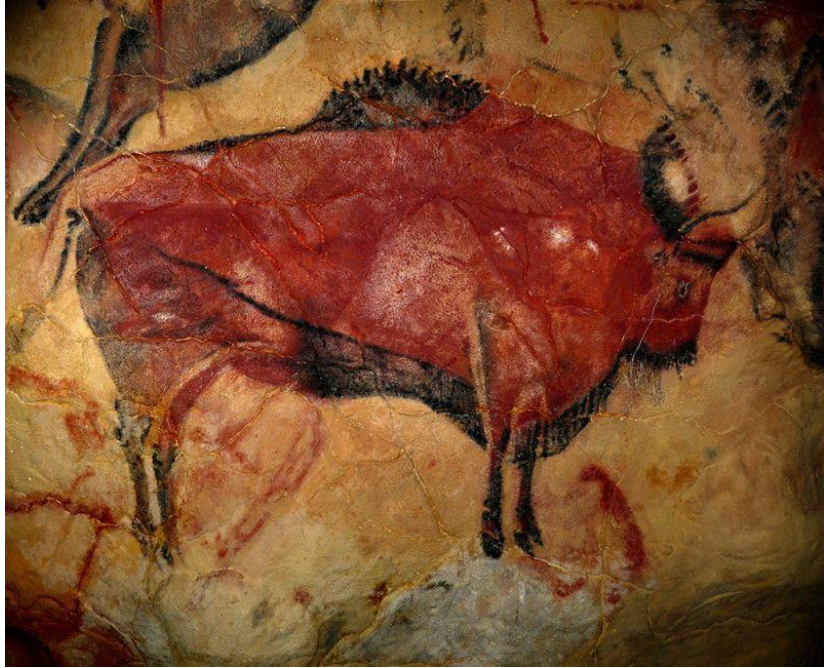
Mağara resimleri ortalama 30.000 yıl öncesine kadar gidebilmektedir. İlk keşfedilen mağara İşpanyadaki Altamira mağarasıdır. Araştırmacılar Altamira mağarasındaki resimlerin günümüzden yaklaşık 20.000 yıl kadar önce yapıldığını kabul etmektedirler.

Kuzey İşpanya’daki Altamira mağarasının keşfedilmesi bir tesadüf sonucu olmuştur. Mağaranın ağzını kapatan topraklar kmştr ve 1869 yılında bir avcı, havlaması azalan köpeğinin peşinden gitmiş ve kendini karışık bir mağaranın içerisinde bulmuştur. Ama ne yazık ki bu keşiften sonra mağaranın değerini anlayamamıştır. Marcelino de Sautuola adında bir arkeolog mağaranın bulunma öyküsünü duymuştur fakat mağaranın yerini öğrenebilmesi dört yılını almıştır. 1879 yılında bir gün on iki yaşındaki kızıyla mağaralarda gezerken, kızı birden bağırmıştır: “Baba resmedilmiş boğalara bak.” Bu olaydan bir yıl sonra Sautuola keşfini yayımlamıştır. Fakat her ne kadar kendisi resimlerin yaşı ve orjinallikleri konusunda emin olsa da, bu kuram insanlar tarafından kuşkuyla karşılanmıştır ve Sautuola ne sürdüğü kuramını kanıtlayamadan ölmüştür. Kuramları ancak 23 yıl sonra, yani 1902 yılında onaylanabilmiştir.

Turani’ye (2010) göre, Altamiradaki resimlerin çok büyük antropolojik ve prehistorik araştırmalar sonucunda Eskitaş ağı insanlarına ait olduğu anlaşılmıştır. Bunun sonucunda başka mağaraların bulunması ve incelenmesiyle birlikte mağara

resimleri önem kazanmıştır. Daha sonra ise prehistorya öncüllerinden olan Breuil, resimlerin Buzul Çağın'da yapıldığını kabul ettirebilmiştir.

Paleolitik dönemde yapılan resimler hakkında ilk araştırma yapanlardan biri olan Abbe H. Breuil arkeolog ve aynı zamanda antropologtur. Güvemli'ye (2007) göre, Altamira mağarası resimleri üzerinde fazla durulmasının sebebi, insanoğlunun en eski eserleri olmasa da, ilk önce bulunan eserleri olmasıdır. Uzun süren çalışmalar sonunda Abbe Breuil, resimlerin kopyalarını çıkarabilmiş ve yayımlamıştır. Resimleri yapılan hayvanların vücutlarının çok iyi denebilecek şekilde çizildiği görülmüştür. Bulunan kalıntılardan, Altamira mağarasındaki resimlerin kalem şeklindeki çubuklarla yontularak çizildiği anlaşılmaktadır. Altamiradaki duvar resimleri Lascaux kadar iyi korunamadığı için havanın ve suyun kudretine uğramış ve renkleri solmuş, resimler bozulmuştur. Kullanılan renkler; siyah, sarı, kırmızı ve kahverengidir. Mavi ve yeşile rastlanmamıştır. Bu renklerin ya hiç kullanılmadığı ya da zamanla yok olduğu düşünülmektedir.

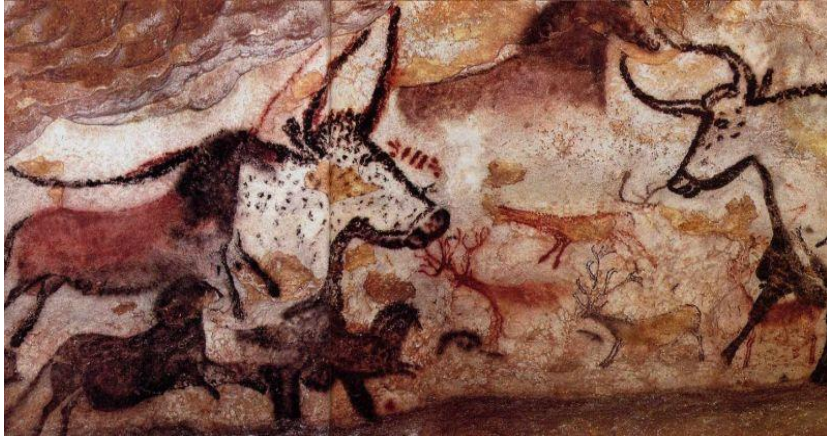

Resim 3. “Altamira Mağarası Duvar Resmi”, Altamira Mağarası, İspanya, Ayrıntı, 19.000-15.000 Bin Yıl Önce.

2.2.2. Lascaux Mağarası

Altamira'dan çok daha sonra 1940 yılında bulunan Lascaux mağarası Fransa'dadır. Resimleri daha iyi korunmuştur ve yaklaşık beş metre boyutlarındaki hayvan figürlerini duvarlarında barındırır. Kalof'a (2007) göre, bazı türlerin dikkate değer anatomik ayrıntıları, tarih öncesi insanların çevrelerindeki belirli hayvanlar hakkında önemli bilgiye sahip olduğunun kanıtıdır.

En net resimlerin bulunduğu mağara Fransa Lascaux mağarasıdır. Kazınarak ya da boyayarak yapılan bu resimlerin birçoğu üst üste yapılmıştır ve düzenli değildir. Yani tekrar tekrar aynı zemin üzerine farklı resimler yapılmış olabilir.

Resim 4. “Lascaux Mağarası Duvar Resmi”, Lascaux Mağarası, Fransa, Dünyadaki En Ünlü Mağara Sanatı Olarak Kabul Edilenlerden Biri Olan “Boğaların Büyük Salonu” İsimli Duvar Resmi, M.Ö. 15.000-10.000.

Unesco Dünya Mirası listesinde yer alan Lascaux mağarasında bulunan resimler, mağara girişi binlerce yıl tıkanıp kaldığı için çok iyi korunmuştur ve bu durum kısa sürede duyulmuş, insanların dikkatini çekmiştir. Fakat bu durumdan endişelenen Fransız Kültür Bakanlığı, usta ressamlar bularak Lascaux mağarasının kopyasını yaptırmıştır ve kopya olan mağaranın adı Lascaux II adıyla ziyarete açılmıştır. Günümüzde ziyarete açık olan mağara, gerçek mağaraya 200 metre uzaklıktaki II. mağara olan Lascaux II Mağarasıdır.

Güvemli'ye (2007) göre, İspanya, Fransa ve İtalya'daki mağaralar Kaba Taş, Yontma Taş ve Cilalı Taş Devirlerine ait mağaralardır. Kenya ve Afrika'nın da çöl bölgelerinde araştırmalar yapılmıştır. Buradaki mağaraların bazılarının girişleri depremlerden ya da kalkerli tabakanın çözülerek çökmesinden dolayı toprakla kapanmıştır ve günümüze kadar gelebilmiştir. Hava ve su renkli resimleri bozabilmektedir. Fakat Lascaux mağarası tamamen tıkanarak, çok az sayıda mağara gibi hiç bozulmadan günümüze kadar gelebilmiştir.

Resim 5. “Lascaux Mağarası Duvar Resmi”, Lascaux Mağarası, Fransa, M. Ö. 15. 000 - 10. 000.

2.2.3. Chauvet Mağarası

Antropolog ve Tarih öncesi uzmanı Andre Leroi-Gourhan (1911-1986) mağara resimlerinin günümüzden sekiz bin yıl öncesine kadar devam etmiş bir evriminin olduğunu, önceleri kabataslak çizimler yapıldığını daha sonra gitgide çizimlerin ileri düzeye eriştiğini iddia etmekteydi. Fakat bu iddia 1994'te bulunan Vallon-Pont'Ardèche Kanyonu'ndaki Chauvet Mağarası'nın keşfiyle sona erdi. Çünkü mağara insanoğlunun en eski resimlerine sahipti ve bu resimler günümüz resimlerinden farksız harikulade çizimlerdi. O dönemin insanların sanat eğitimi almadan bu kadar iyi orantılarda ve perspektif kullanarak resimler yapması inanılır

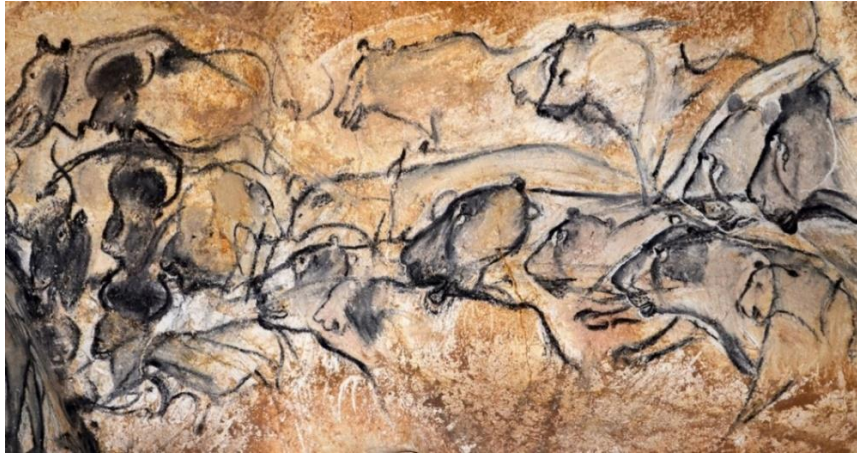

gibi değildir. Ayrıca mağaradaki kolonları çok iyi kullanmışlar ve resimlerin bazılarında bu sayede üç boyutlu etki kazandırmışlardır.

Comber ve Jouve'a (2012) göre, Altamira'dan bir yüzyıl sonra ve Lascaux'dan yarım yüzyıl sonra, 1994 yılında keşfedilen Chauvet mağarası, Paleolitik'in sonunda modern insanlar tarafından Avrupa'da üretilen anıtsal sanatın yeni ve muhteşem bir örneği olduğunu ortaya koydu. Dekorasyonunun zenginliği ve mükemmel korunması sayesinde (425 boyalı veya oyulmuş figürler) Chauvet mağarası, binlerce yıl öncesinden günümüze ulaşabilen ve Paleolitik dönem mağara resimleri hakkında bilgi sahibi olabilmemizi sağlayan önemli değerlerden biridir.

Unutulmuş Düşler Mağarası Belgeselindeki konuşmasında Clottes'a (2010) göre, mağaradaki ilk odanın girişinde kırmızı benekler bulunmaktadır. Elin avuç içi ile yapılan bu benekler büyük ve kırmızıdır. Mağaraya girildiğinde ilk önce bu beneklerle karşılaşılır. Daha sonra ise Atlar Paneli, Aslan Paneli ve diğer resimlere ulaşılmaktadır.

Paleolitik kültür bilgini Dominique Baffier (2010), Chauvet mağarası'ndaki en dikkat çeken panellerden Atlar panelinde ve Aslan panelinde, Paleolitik dönemdeki insanların resim yaparken kullandıkları tekniklerini ve hayvanlar alemine ait önemli bilgilere sahip olduklarını görebildiklerini söylemiştir.

Resim 6. "Chauvet Mağarası Son Oda, Büyük Panel, Aslan Paneli Duvar Resmi", Ayrıntı, Fransa, 32.000 Yıl, Fotoğraf; Jean Clottes.

Clottes'a (1995) göre, Avrupadaki Paleolitik sanat içinde kedigillerin yanı sıra aslanlar genellikle nadir çizilen ve azınlıkta olan hayvanlardır. Chauvet mağarasın keşfinde araştırmacıların asıl şaşırıldığı şey mamutlar ve gergedanların dışında kedigillerin çok daha fazla resmedilmiş olmalarıdır.

Clottes ve Azema'a (2005) göre, Chauvet mağarasının son odasındaki Büyük Panelde Lion II adıyla anılan "Aslan paneli" hareket ediyormuş gibi üst üste bindirilmiş aslanlardan oluşmaktadır. Aslanların tümü siyah renktedir. Panelde bulunan 16 aslandan 15'i sola dönmüştür, sadece bir tanesi sağa dönüktür.

Azéma ve Rivère'a (2012) göre, Paleolitik dönem sanatçılarının aynı hayvan ya da hayvan gruplarına ait olayları gösteren ve böylece eğitimsel ya da alegorik bir mesaj ileten bir grafik anlatı sistemi tasarladıkları görülmektedir. Ayrıca retina kalıcılığının özelliklerine göre sıralı canlandırma ilkesini icat etmişlerdir. Bu sistem, aynı hayvanın bir dizi yan yana veya üst üste binmiş görüntüsünü göstererek başarılmaktadır. Bu tür bir animasyonun kasıtlı olduğu, kesilmiş disklerin taumatroplar olarak kullanılması muhtemeldir.

Üst üste bindirilmiş aslanlar Paleolitik dönem insanların belki de ışık oyunları ile hareket ettirdikleri resimlerdi. Yani animasyonun ilk örneklerinin olabileceği düşünülen Chauvet mağarasındaki bu resimlerin, gerçekte nasıl düşüncelerle yapılmış olabileceği tam olarak bilinmemektedir.

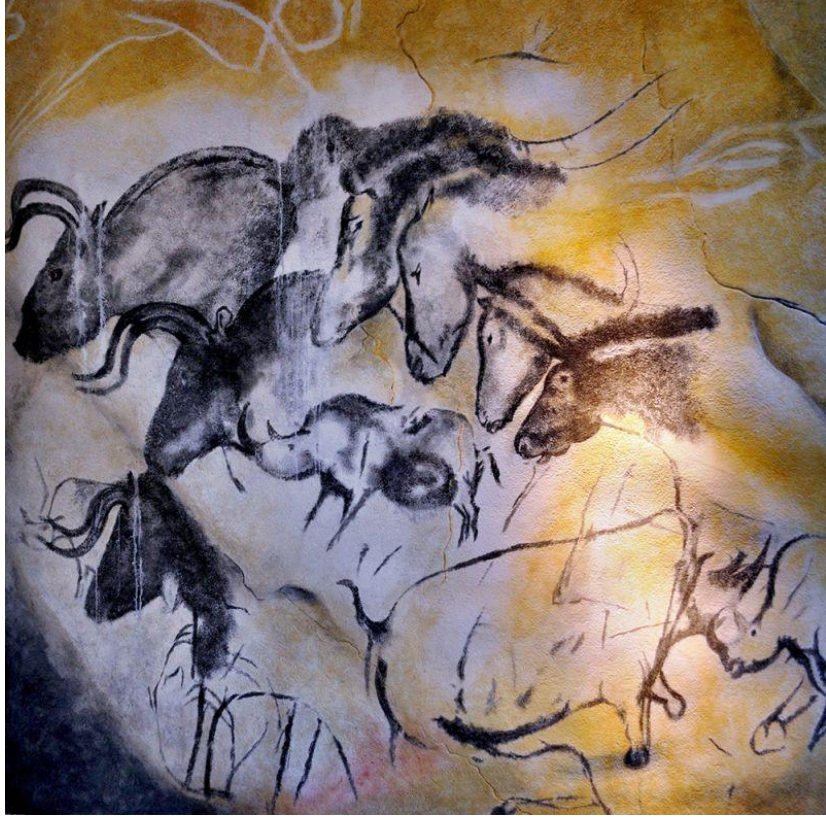
Chauvet mağarası araştırmacılarından Carole Fritz (Arkeolog) ve Gilles Tosello (Sanatçı ve Arkeolog), "Unutulmuş Düşler Mağarası" belgeselinde (2010), Chauvet Mağarası duvarlarındaki resimlerde katmanlar içerisindeki tüm olayların anlaşılmasının zor olduğunu ve çıplak gözle bakarak bir sonuca varılmasının imkansız olduğunu belirtmiş, bu yüzden alt katmandaki çizimleri farklı yöntem ve teknikler kullanarak ortaya çıkarmaya çalıştıklarını söylemiştir.

2012 yılındaki yeni bilimsel yaklaşımlar sonucunda, Chauvet mağarası'nın, Lascaux mağarası'ndan eski olduğu kanıtlanmıştır. Chauvet Mağarası resimleri, günümüzden yaklaşık olarak 32.000 yıl öncesine tarihlenmektedir. Lascaux Mağarası'ndaki duvar resimleri ise on yedi bin yıl önce çizilmiştir. Aralarında

binlerce yıl olmasına ve farklı yörelerde olmalarına rağmen, iki mağaranın resimleri arasındaki benzerlik çok çarpıcıdır. En eski kabul edilen mağaralardaki resimlerin büyük bir ustalıkla gerçekçi tasvir edilmesi, ayrıntılı ve karmaşık desenlere sahip olması, iki mağaranın resimlerinde de benzer açılara yerleştirilmiş aynı hayvanların ve aynı şekillerin üst üste binmesi inanılmazdır. Bu demek oluyor ki aynı çizim geleneği on beş bin yıl sonra da aynı şekilde uygulanmıştır.

Chauvet mağarasında, hala daha tarih öncesi dönemlerde yaşamış insanların ayak izleri bulunmaktadır. Bu doğal yeri korumak için mağara ziyarete kapalıdır. İçeriye giriş ciddi bir şekilde denetlenmektedir. Bu güne kadar sadece birkaç kişi izinli olarak içeriye girebilmiştir. Bu şanslı kişilerden biri 2010 yapımı ‘Cave of Forgotten Dreams (Unutulmuş Düşler Mağarası)’ adlı filmin Alman yönetmeni Werner Herzog’dur.

Genesse J. M. “Cave of Forgotten Dreams” (Unutulmuş Düşler Mağarası) Belgeselinde (2010), Avrupanın buzullarla kaplı olduğu 35.000 yıl önce, soğuk ve zor iklim şartlarında insanlar yırtıcı ve etobur hayvanlar arasındaydı. İnsana ait kemik parçasına rastlanılmayan Chauvet mağarası için Bilim insanları; Paleolitik dönem insanların mağaralarda yaşamadıklarını, yalnızca resim yapmak ve dini ritüellerini gerçekleştirmek amaçlı mağaraları kullandıklarını söylemişlerdir.

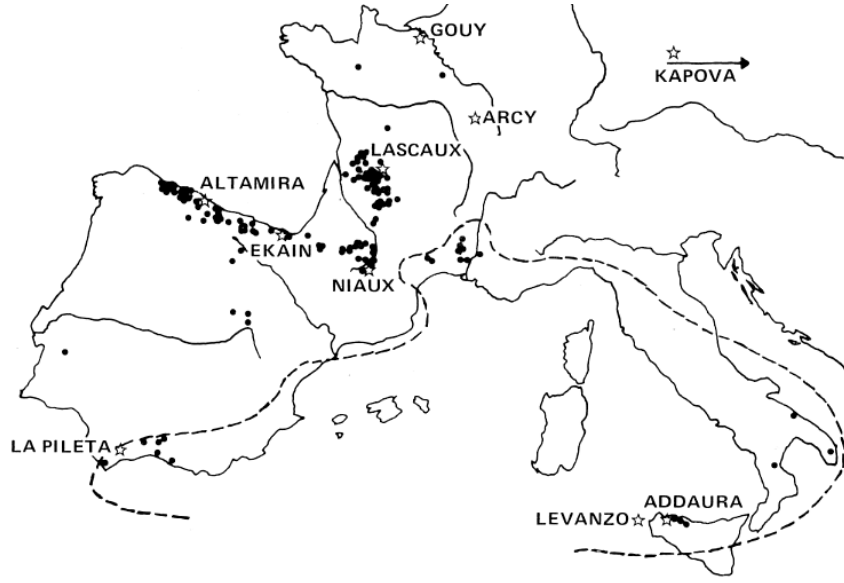

Resim 7. “Chauvet Mağarası Duvar Resmi”, Chauvet Mağarası, Fransa, 32.000 Yıl Öncesi.

Korunarak daha sonraki nesillere aktarılması istenen, dünyadaki en eski resimlerin yer aldığı Chauvet Mağarası’nın bir kopyası inşa edilmiştir. Çok büyük bir bütçeyle yapılan Pont d’Arc mağarasında 400 resim yer almaktadır. Mağaranın başkanı Paskal Terasse Chauvet mağarasının aynısını yaptıklarını ve taklit olduğu anlaşılamayacak kadar iyi yapılmış olan mağarada, birçok ressam, heykeltıraş ve usta kişilerin çalıştığını söylemiştir.

Binlerce yıl öncesini günümüze taşıyan Chauvet mağarası, Paleolitik dönem insanının yaptığı resimler sayesinde, şimdiki zamanda Paleolitik dönem insanıyla bağ kurmamızı sağlamıştır. Chauvet mağarası birçok sebepten ötürü yalnızca sanat tarihinin değil, Arkeoloji, Jeoloji, Paleontoloji gibi bilim dallarının da ilgisini çekmiştir (Atalay ve Süle, 2019).

2014 Yılında Unesco Dünya Mirası Listesine alınan mağaranın kopyası 25 Nisan 2015 yılında halka açılmıştır.

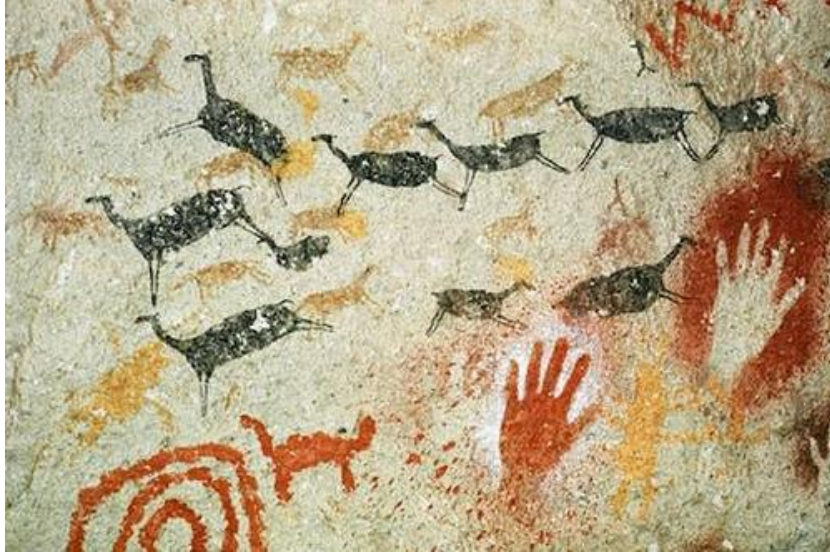
Resim 8. “Harita”, Kuzey İspanya, Güney Fransa Gibi Coğrafyalarda Mağara Yoğunluğu Artar.

2.2.4. Mağara Resimlerinde Kullanılan Teknikler

David ve Lefrère’e (2017) göre, o dönemdeki insanlar yazı olmadığı halde binlerce yıl sonraya tekniklerini aktarabilmişlerdir. Bizim uygarlığımızla karşılaştıracak olursak, biz sadece beş yüz yıl önceki Fransızca yazıları bile okuyamazken, onlar o dönemde yazı olmamasına rağmen sanatlarının gizemlerini binlerce yıl sonraya aktarabilmişlerdir.

O dönemin insanları, mağara duvarlarına resim yaparken, çizdikleri şeyin önce dış hatlarını kazımışlardır. Daha sonra kazıdıkları şeklin iç kısmını renklendirmişlerdir. Mağaradaki bazı resimler sadece siyah kenar çizgileri ile yapılmış, bazıları ise sadece kazıyarak yapılmıştır. Bir kısmının içi siyah renkle boyanmış, bir kısmında ise iki ya da üç renk kullanılmıştır. Bu resimlerin her birinin başka çağlara ait olduğu düşünülmektedir çünkü aynı alana üst üste birçok resim yapılmış ve hepsi farklı tarzlarda uygulanmıştır. Altamira mağarasındaki resimlerin boyları bir ve iki metre arasında değişmektedir. Bu resimlerdeki hayvanlar o çağlarda yaşayan at, geyik, bizon türleridir.

“Bazı figürlerin yanına, resmi yapan, elini bastırıp etrafına kömür püskürtmek suretiyle bir çeşit boyut ölçüsü de vermiştir” (Güvemli, 2007, s.12).

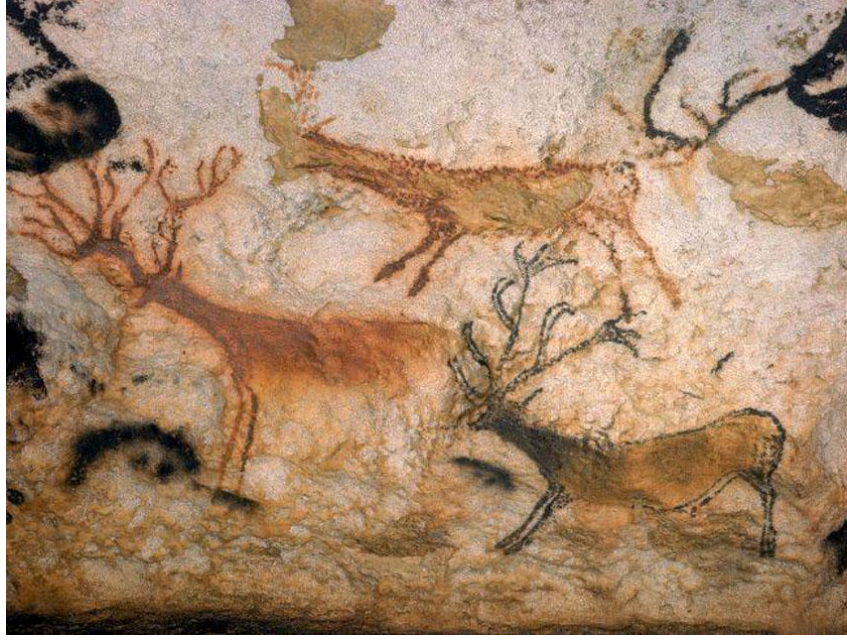
Resim 9. “*Altamira Mağarası Duvar Resmi*”, Altamira Mağarası, İspanya, M.Ö. 12.000-16.500.

Parmaklarıyla sürdükleri boyayı, kimi zaman da taşla ezdikleri dallarla ya da otlardan yaptıkları tamponlarla sürmüşlerdir. Püskürtme yoluyla yapılanlardan biri de at yeledir çünkü sınırları belirgin değildir. İçleri boyayla dolu kemikler mağaraların içinde bulduklarında bu durum kanıtlanmıştır. Resimlerin altına, yanına ya da farklı bölgelerine yapılan çeşitli işaretler bizlere yapan kişinin imzası olabileceğini ya da bir kabilenin simgesi olabileceğini düşündürmektedir.

Artut’a (2004) göre, antropologların ve arkeologların araştırmaları sonucunda, toz boyayı suyla veya yağlı bir maddeyle ezdikleri ortaya çıkmıştır. Maden oksitlerden olan renkler, katı ya da sıvı olarak kullanılabilirdi. Siyah boya manganezli, toprak kırmızısı ise demiroksitliydi. Doğal maddelerle elde edilen boyalar duvar resimlerinde günümüze kadar ulaşmıştır. Dünya mirası listesinde yer alan birçok mağara duvar resminin ne kadar yıl önce yapıldığını öğrenebilmek için bilim adamları daha etkili yöntemler geliştirmişlerdir.

Lascaux Müzesi Müdürü Geneste mağara resimlerinin o dönemde hikaye anlatımı için kullanılmış olacağını da savunmaktadır. Yani hikaye anlatılırken, sırası gelen duvar resmi üzerine ışık tutularak, adım adım duvarlar aydınlatılıyordu.

Film yapımcısı ve Paleolitik araştırmacı olan Marc Azéme, mağara resimlerinin tarihin ilk animasyonları olabileceğini düşünmektedir. Küçük bir el feneri ya da ateş tutulduğunda duvardaki resimlerin hareket ettiğini söylemektedir. Örneğin duvardaki resimlerin bazılarında birden fazla bacak, boynuz ya da baş çizilmiştir.

Resim 10. “Lascaux Mağarası Duvar Resmi”, Lascaux Mağarası, Fransa, M.Ö. 15.000-10.000.

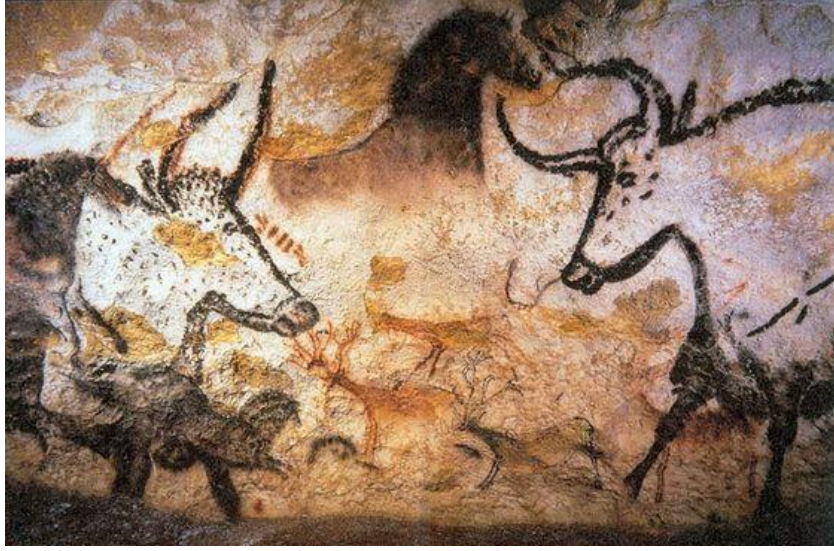
2.2.5. Bilim Adamlarının Mağara Resimlerinin Yaş Miktarını Belirlemede Kullandığı Yöntemler

Jonathan’a (2012) göre, boyaların yüzeyinde oluşan kalsiyum karbonat tabakalarını incelemişler, tabakalar oluşurken ortaya çıkan küçük uranyum atomlarının, zamanla toryuma dönüşmesiyle yaş miktarını belirlemede kullanmışlardır.

Uzun yıllar boyunca kullanılan bu teknik son yıllarda daha da gelişerek kesin sonuçlar verebilecek seviyeye ulaşmıştır. Bu araştırmalarla, çok az bir zamanlama hatasıyla binlerce yıl öncesi belirlenebilmiştir. Böylelikle insanlığın geçmişteki

inanç ve düşünceleri hakkında, incelenen mağara resimleri doğrultusunda bilgi sahibi olunabilmiştir.

İnsanların gelişim evrelerinde, farklı yıllar arasında farklı insan tipleri görülmektedir. Bu insanlar taşları işleyerek çeşitli aletler yapmışlar, ölülerini gömmüşler, ayı kurban etmişlerdir. Bilim insanları kurban fikriyle bağlantılı olarak Tanrı inancının ortaya çıkmış olabileceğini söylemektedir.

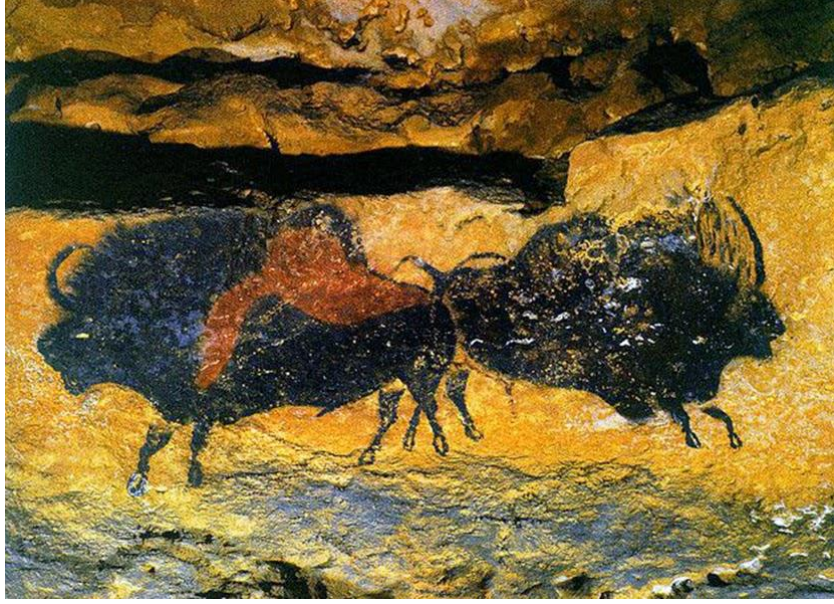

Resim 11. “Lascaux Mağarası Duvar Resmi, Geç Magdalénien Sığırı”, Resimden Bir Bölüm, Resmin Boyu 4.50 cm. Boyama Siyah, M.Ö. 15.000-10.000.

2.2.6. Paleolitik Çağda İnanış ve Duvar Resimlerine Etkisi

Doğa, ilkel insanlar için yabancı bir ortamdır ve olağanüstü güçlerle doludur. İnsanoğlu zamanla bu güçleri benimsemiştir ve özümsemiştir. Böylelikle din ve tanrı kavramları ortaya çıkmıştır. Gombrich’e (2007) göre, aslında ilkel toplulukları anlamanın en kolay yolu, içimizde ikellikle ilgili bir şey kalıp kalmadığını bilmektir. Mesela sevdiğimiz birinin, fotoğrafında iğneyle gözlerinin delinmesi hoşumuza gitmez çünkü bu davranışın o kişiye zarar veremeyeceğini bilesek bile yine de tereddüt ederiz. İşte bu yüzden büyücüler zarar vermek istedikleri kişilere benzeyen bebekler yaparak iğneler batırmışlar, kalbini delmişler ve yakmışlardır.

Şekil 12. “Lascaux Mağarası Duvar Resmi, İki bizon”, Lascaux Mağarası, Fransa, Magdaénien Hayvanı Resim Boyutu: 2.80 cm. Kahverengi ve Siyah Renklerle Yapılmıştır, M.Ö. 15.000-10.000.

Eliade’e (2007) göre, mağaradaki resimler giriş kısımlarının uzağında bulunduğu için, araştırmacılar mağaraların tapınak olabileceği düşüncesinde aynı fikirdedirler. Tarih öncesindeki insanlar da Gombrich’in verdiği örnekteki gibi bir çeşit büyü yaratarak, mağara duvarlarına avlamak istedikleri hayvanları önceden çiziyorlardı ve hayvanın üzerinde bir etki yarattıklarını düşünüyorlardı. Eliade’nin de belirttiği gibi bu yüzden mağaraların bir tapınak olduğu düşünülebilir çünkü araştırmalar sonucunda mağara içlerinde yaşamadıkları, mağaraları sadece resim çizmek için kullandıkları görülmektedir.

Lascaux mağarasındaki bazı resimlere bakıldığında, toplu halde yaşamlarını sürdüren insanları yöneten bir sihirbazın olduğu anlaşılmaktadır. Resimler çoğunlukla hareket halindedir, sabit bir çizime pek rastlanmamaktadır.

Artut’a (2004) göre, mağaralarda anlam verilemeyen geometrik şekiller de vardır. Dama tahtası ve şövalye kalkanı şekillerini andıran kareler, siyah ve kırmızı renkte boyanmış ya da hiç boyanmamıştır.

Lascaux mağarasında konulu resimlere de rastlanmaktadır. Bazı konulu resimlerde insan figürleri de vardır. Örneğin sırtüstü yatan kafası kuş şeklinde olan bir adam gibi, Ayrıca direğin üzerine tünemiş bir kuş, kaçan bir bizon ya da kuyunun içerisinde bir bizonun bağırsakları deşilmiş halde resmedilmesi gibi.

Resim 13. "Lascaux Mağarası Duvar Resmi, Hayvanı Büyüleme Sahnesi", Lascaux Mağarası, Fransa, Magdalénien Hayvanı Resminin Boyutu: 1.80 cm. Resim Kırmızı ve Siyah Renklerle Yapılmıştır, M.Ö. 15.000-10.000.

İnsanlar çoğunlukla hayvan başlı veya kuş kafalı çizilmektedir. Bunun dinle alakasının olup olmadığı tartışılmaktadır. Çizimlerde insanların yüzünün asla yapılmamasının sebebi ise dini inanca bağlanmaktadır.

Mağaralardaki resimler genel olarak iç kesimlerde yani gün ışığının olmadığı, dehlizlerden ancak sürünerek geçildiğinde varılabilen yerlerde bulunmaktadır. Belki bu da, zararlı hayvanların resmedilmemesi fakat zararsız hayvanların avlanma sahnelerinin resmedilmesi gibi avlanma büyüsüyle alakalı olabilir.

Hoppál'a (2015) göre; av öncesi, avlanacak hayvanın ve sonrasında da avda kullanılacak silahların (Ok ya da mızrak) göstergesi çizilmektedir. İlkel insan

doğadaki vahşi hayvanlarla savaş halindedir ve hayatı sürekli tehlikededir. Bu yüzden insan bu durumu mağara resimleriyle anlatarak bir nevi korkusunu atmaya çalışmıştır. Bazen de avladığı hayvanların postlarını giysi olarak kullanmış, çeşitli maskeler takmış ve belkide bu sayede manevi olarak kendini güçlü hissedebilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GÜNÜMÜZ RESİM SANATINDA PALEOLİTİK DÖNEM MAĞARA RESİMLERİNE GÖNDERME YAPAN SANATÇILAR

Araştırma konusu kapsamında sanatçılara sorulmak üzere 11 adet soru hazırlanmıştır. Bu araştırmanın problemi doğrultusunda hazırlanan röportaj soruları uzman kişinin görüşü alınarak son haline getirilmiştir. Mart 2019 – Ağustos 2019 tarihleri arasında sanatçılarla elektronik posta yolu ile yazışmalar gerçekleştirilmiştir. Sanatçılar uygun oldukları gün ve saatlerde soruları yazarak yanıtlamışlar ve elektronik posta aracılığı ile göndermişlerdir.

3.1. Alison Dearborn

(Sanatçı Alison Dearborn 30 Ağustos 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

Sanatçı Alison Dearborn, (Eski adıyla Alison Dearborn Rieder) Vermont'un yeşil dağlarında doğup büyümüş, 1983 yılında Colorado'ya taşınmış ve burada resim sanatını keşfetmeye başlayarak kendine özgü tarzını geliştirmiştir.

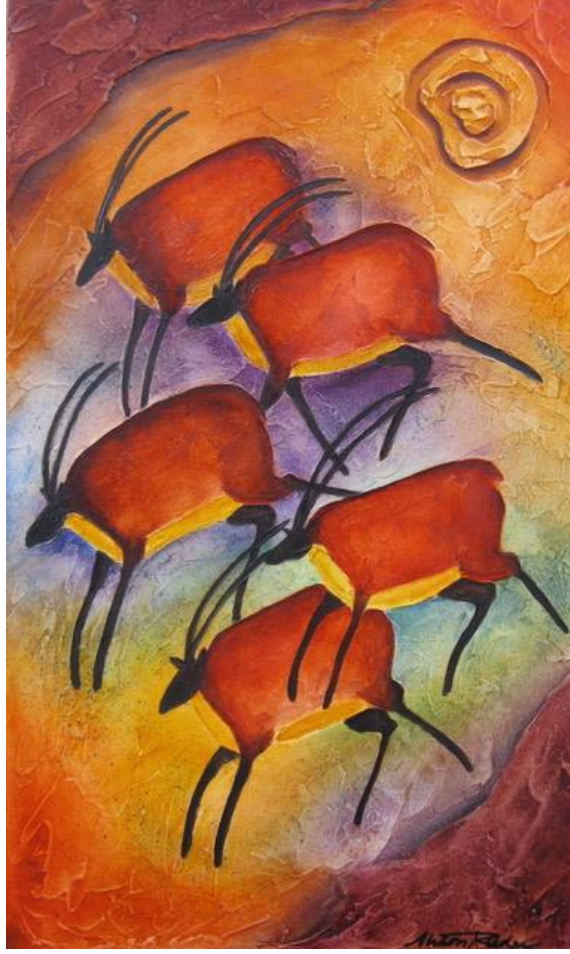
Alison Dearborn insanların ve hayvanların dünyası arasındaki eski ve efsanevi bağlantıları keşfetmeye çalışmaktadır. Fransa'nın eski mağara çizimlerinden esinlenerek, ayrıca mağaralarda bulunan figürleri hem fiziksel hem de ruhsal olarak inceleyerek benzer tarzda resimler yapmaktadır. Sanatçının renk kullanımı gündüz ve gece hissinin yanı sıra mevsim döngülerini de çağrıştırmaktadır. Ayrıca bir su renkçisi gibi akrilik boya ile yarı saydam ince tabakalar uygulayarak, arka planın konulara nüfuz etmesine izin vermektedir. Sanatçı Dearborn, taşa kazınmış hayvanların gerçek görünümüne benzemesi için organik dokular oluşturmaktadır.

Resim 14. Alison Dearborn, “*Meşale Ateşi Hala Yanıyor*” (*Torch Fire Still Burning*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 24x36 cm. 2007-2013 Yılları Arasında.

Sanatçı Dearborn’a (Röportaj 2019, Ek 3, S. 86) göre, ilk defa 90’ların başında bir magazin dergisinde Chauvet mağarasının keşfedildiğini okumuş ve mağara resimlerine ilgi duymaya başlamıştır. Mağara resimleri sanatı onu git gide etkilemiş ve böylece Paleolitik dönem insanların yaratıcılığı ilham kaynağı olmuştur. O dönemin insanların boyalarını doğal malzemelerden yarattıkları ve bu renkleri büyük mağara duvarlarında çizimler yapmak için kullandıkları, çok büyük çabalar harcadıkları fikri hayal gücünü etkilemiştir.

Sanatçı Dearborn’a (Röportaj 2019, Ek 3, S. 86) göre, çalıştığı mağara resimleri şamanistik ritüellerin bir parçasıydı. Tuvalde veya kağıtta bir doku oluşturmak için jel ve kalıp macununun karışımını kullanıyordu ve bunun yanı sıra taş görünümünü elde etmek için, el yapımı kağıt kullanmayı tercih ediyordu. Çünkü bu kağıtlar kendine özgü harika bir dokuya sahipti.

Resim 15. Alison Dearborn, “Dağ Keçisi Frizi” (*Ibex Frieze*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 24x16 cm. 2007-2013 Yılları Arasında.

Her ne kadar mağara resimlerinin bazılarını taklit etmeye çalışsa da, ortaya çıkan görüntülerin daha sıkıcı ve çağdaş olduğunu, Paleolitik dönem resimlerinin ruhunu yakalamanın zor olduğunu, doku oluşturmak için kullandığı kombinasyonu uyguladıktan sonra görüntüleri bir zemin üzerine çizdiğini belirtmektedir. Daha sonra kalın bir yüzey oluşturarak ve hayvan figürlerini bu kalın yüzeyin katmanlarına oyarak yerleştirmektedir. Katmanlarla örtülü olan yüzey tamamen kuruduktan sonra, boyamaya ilk önce çok açık tonlarla başlamakta ve çok ince bir akrilik boya uygulamaktadır. Öncelikle yarı saydam renkler kullanan sanatçı, rengi tıpkı suluboya resimlerinde olduğu gibi oluşturmaktadır.

Resim 16. Alison Dearborn, “Aya Bakmak” (*Courting the Moon*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 24x30 cm. 2007-2013 Yılları Arasında.

Özellikle Chauvet Mağarası resimlerine yönelen sanatçı ancak Lascaux, Altamira, Cueva de los Manos and Cosquer mağara resimlerini kesinlikle takdir etmekte ve onlardan ilham almaktadır.

Alison Dearborn; “Bu sanatçıların zorlukla sığabilecekleri mekanlarda bu kadar muhteşem sanat eserlerini nasıl yaratmış olabileceklerini, görselleştirmenin büyüleyici olduğunu gördüm. İnsanlar gerçekten yaratıcı varlıklardır.” (Röportaj 2019, Ek 3, S. 86) sözüyle Paleolitik Dönem sanatçılarına hayranlığını dile getirmiştir.

Sanatçı Dearborn’a göre; mağara resimlerinden etkilenerek yaptığı çalışmalarında özgün kalabilmesinin sebebi mağara resimlerine baktığında resimlerin içerisinde tablolar görüyor olmasıdır. Bu yüzden onun için her zaman boyayacak daha çok şey var. Ne zaman yeni bir çalışmaya başlasa, mağara resimlerinin yüzeyinin hemen altında yeni şeyler onun için her zaman hazır. Şu an eskisi kadar bu tarz resimler yapmadığını belirten sanatçı, yaptığı zamanlarda

katmanların altında onun için yeni şeylerin her zaman var olduğunu ve kendisine sadece işi yapma kısmı kaldığını ifade etmektedir (Röportaj 2019, Ek 3, S 86).

Resim 17. Alison Dearborn, “*Taş Tavan*” (*Ceiling of Stone*), Tuval Üzerine Akrilik Boya, 6x12 cm, 2007-2013 Yılları Arasında.

Tarihsel referans olarak; tarih kitapları ve belgeselleri kullandığını belirten sanatçı, şu an ABD’de Güneybatının yakınlarında yaşamaktadır ve bu sayede kaya sanatı kalıntılarını hala görebildiğini ve ziyaret edebilme şansının olduğunu belirtmiştir.

Tarzını dışavurumcu olarak açıklayan sanatçı Dearborn için mağara resimleri bir dönemdir. Doğası gereği bir renkçi olduğu ve bu tarzının boyadığı kolajlarda, hatta yaptığı her şeyde görülebileceğini, onun tarzını bilenlerin bunu tahmin edebileceğini belirtmiş, son sekiz yıldır boncukla lamba yapma işlerine odaklandığını vurgulamıştır.

3.2. Hasan Çağlayan (1959 -)

(Sanatçı Hasan Çağlayan 31 Mart 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

1959 yılında Çanakkale’de doğan Hasan Çağlayan, 1979 yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Enstitüsü’nden mezun olmuştur. Sanat yaşamında birçok

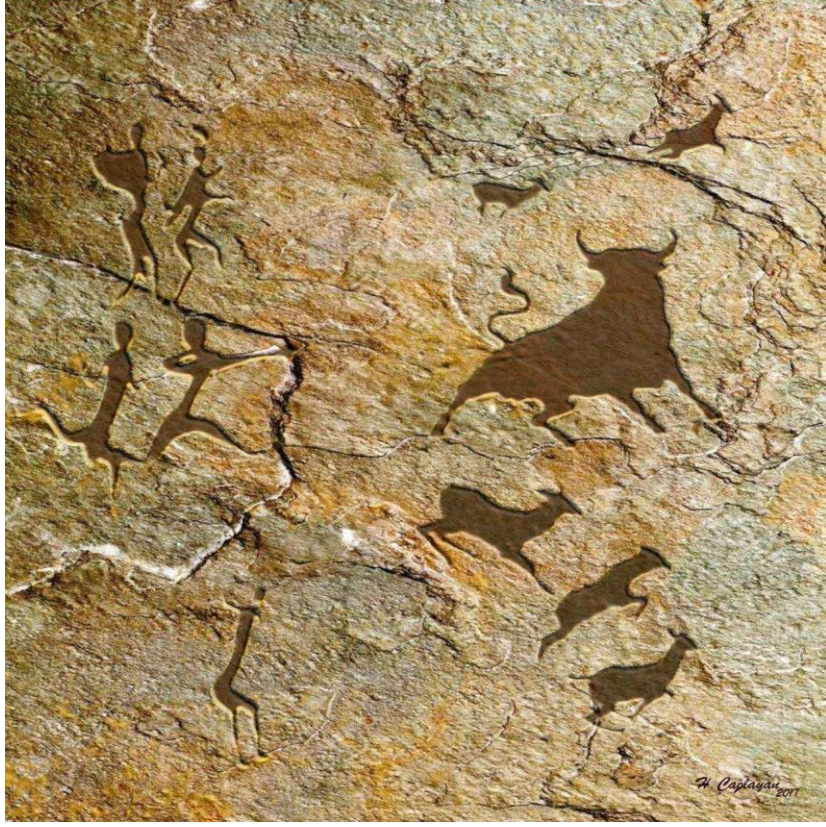
kişisel sergisi ve 4 ödülü bulunmaktadır. Hasan Çağlayan; sanat için daha fazla şeyin yapılması gerektiğini belirtmektedir. Sanat çalışmalarının yanı sıra kendi oluşturduğu tekniğini dekorasyon ile birleştirerek farklı dekoratif çalışmalara yönelmiştir.

Birçok yaşam alanında, kişilerin ve kuruluşların özel koleksiyonlarında uygulama çalışmaları ve eserleri bulunan sanatçı, çalışmalarına atölyesinde devam etmektedir (Çanakkale Antik Sanat Evi).

Sanatçı Çağlayan, kendisi için boya değil de taşın dokusunun önemli olduğunu çünkü boya dokusunu hiçbir kayada hissedemeyeceğimizi belirtmektedir. Boya olarak her ne kadar akrilik boya kullansa da genellikle subazlı daha şeffaf olan boyaları tercih etmektedir.

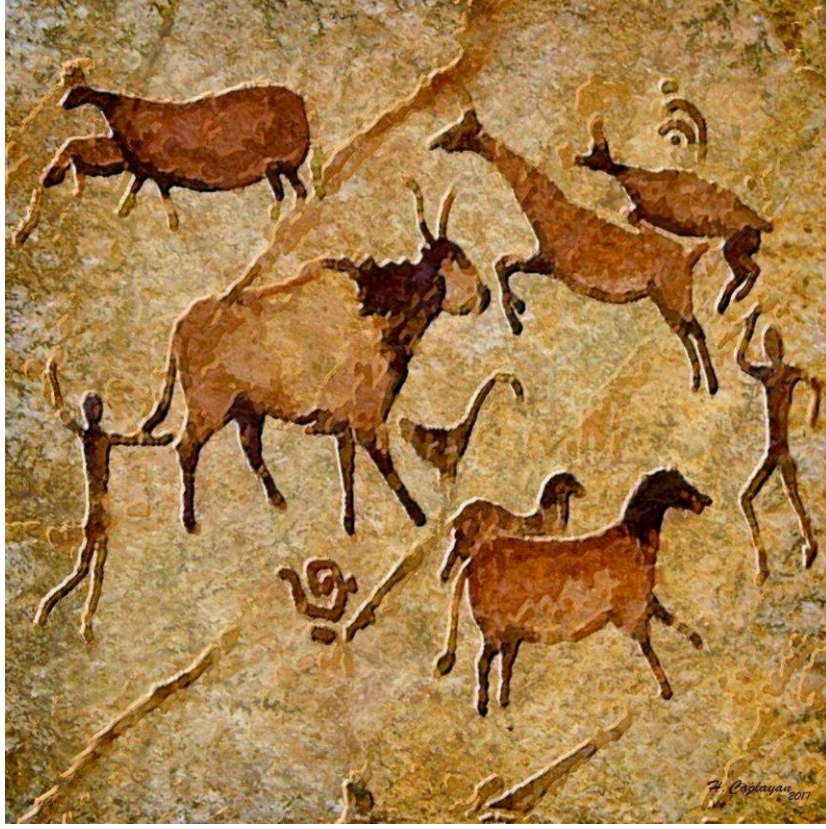
Bazen somut bazen ise soyut olarak resimlerine taşıdığı toplumsal olaylar ve insanların yaşamlarından kesitler, bir belge niteliğiyle kayalarla bütünleşmektedir.

Kendi kurgusu içerisinde, figürleri mükemmel bir şekilde doğal taş dokularıyla birleştiren sanatçı, resimlerine bakan izleyicilerin gerçek bir taş olmadığını dokunmadan anlayamadıklarını ifade etmektedir. Bu durum sanatçının resimlerinin izleyicilerin aklında kalmasını daha etkili kılmaktadır.

Resim 18. Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2017.

Sanatçı Çağlayan'a (Röportaj 2019, Ek 4. S. 88) göre, Paleolitik dönem mağara resimlerinden etkilendiğini, mağara içi resimlerinin doğal kaya dokuları ile uyumunun muhteşem olduğunu, gerek renklerin, gerek figürlerin doğal yapılarının çok güzel olduğunu ifade etmiştir. Çağlayan kendisine şu soruyu sorduğunu söylemektedir: "Paleolitik dönemdeki kişiler bunları o günkü şartlarda yaptysalar, sen bugünkü olanaklarla bir çıkış noktası olarak görüp yapabilir misin?" Sanatçı Çağlayanın cevabının evet olması ise önce küçük denemelerle teknik oluşturmaya ve sonra bu çalışmaların devamının gelmesine vesile olmuştur.

Resim 19. Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2017.

Kendisini Paleolitik dönem mağara resimlerine yönlendiren şeyin turistik geziler sonucunda mağara içi oluşumları görmesi ve mağaraların içlerindeki resimleri inceleme fırsatı bulması olduğunu söyleyen Çağlayan, Paleolitik dönem duvar resimlerinin hangi nedenle yapılmış olabilecekleri konusunda ise her dönemde insanların yaşadıkları ortamda kendilerine ait izler bırakmak istediklerini, bu izlerin ister resim ister yazı olsun tarih boyunca aynı şekilde devam ettiğini, Paleolitik dönem insanların da yaşantılarında var olan konuları kendi mağara duvarlarına bir anlatım aracı olarak çizdiklerine inandığını belirtmiştir.

Resim 20. Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2017.

O dönemdeki doğal malzemelerin verdiği etkiyi, bu dönemde resimlerinde nasıl yakaladığı konusunda ise Çağlayan, (Röportaj 2019, Ek 4. S. 88) “Ben önce tuval üzerine çeşitli kimyasallar kullanarak harç hazırlıyorum (Bir çeşit horasan harcı diyebiliriz). Bu harç ile tuval ya da çalışmanın yapılacağı yüzeyi 4-5 mm kalınlığında kaplıyorum. Yarım gün geçtikten sonra deseni kazıyarak çiziyorum (Sigrafitto tekniği). Sonra desenin konumuna göre yontarak ya da kazıyarak kaya dokusunu oluşturuyorum ya da malzeme üzerine hafifçe çizerek fresco tekniği ile malzemenin kuruması bittikten sonra boyamaya geçiyorum. Boyarken mümkün olduğu kadar taş efektlerini figürlerim ile birlikte kullanıyorum” cümlesiyle belirtmiştir.

Duvar dokusunu vermek için ne tür malzemeler kullandığı ve nasıl bir resim tekniği uyguladığı konusunda, sıva malzemeleri ile birlikte özel kimyasallar

kullandığını, ayrıca Sigrafitto ve Fresco tekniklerini birlikte kullandığını belirtmiştir.

Resim 21. Hasan Çağlayan, “At II”, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2018.

Resimlerini yaparken daha çok Fransa ve İspanya’daki mağara resimlerinden etkilendiğini belirten Çağlayan, bunların yanında Orta Asya kaya resimlerinden de çok etkilendiğini söylemiştir. Bu resimleri çalışırken çok keyif aldığını belirten Çağlayan bu hislerini; “Mağara dönemi insanları gibi yer yer ilkel duygularla çalışmak çok ilginç oluyor. Çünkü çalışma aşamasında o kişiler gibi sürprizlerle karşılaşabiliyorsun. Alt malzemeyi hazırlarken mümkün olduğunca taban renklerden yer yer karıştırıp harcı öyle sürüyorum (kakaolu helva gibi). Kazıma aşamasında alttan farklı bir renk çıkabiliyor, o da işin doğallığını veriyor” (Röportaj 2019, Ek 4. S. 88) cümlesiyle ifade etmiştir.

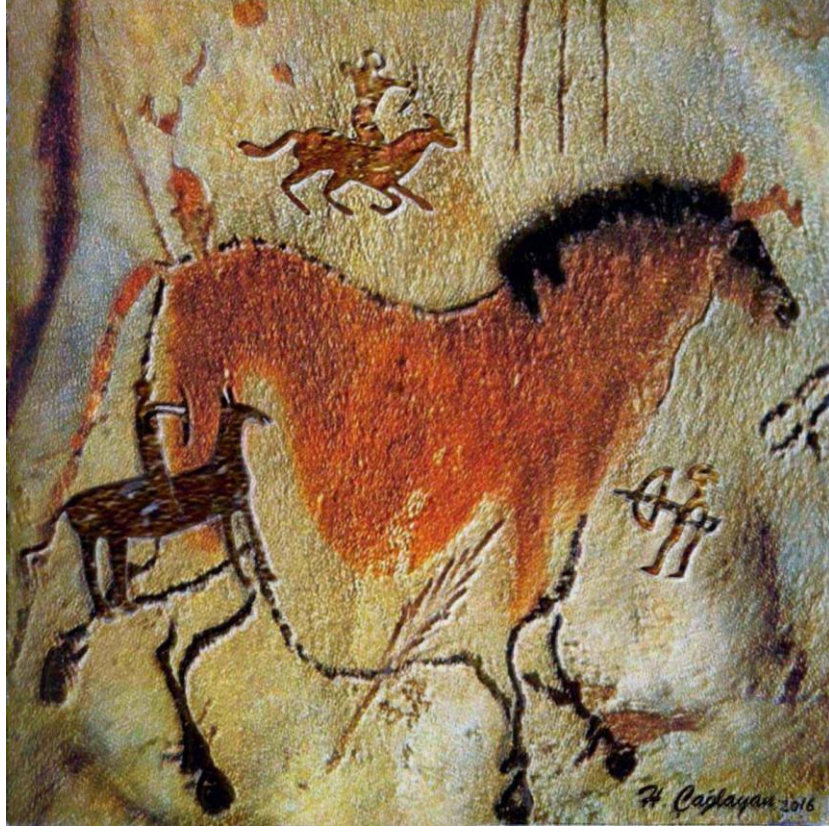
Resim 22. Hasan Çağlayan, Yapay Kaya Üzerine Karışık Teknik, 25x25 cm. 2019.

Bir sanatçı olarak farklı, özgün çalışmalar ortaya koyan Çağlayan, mağara resimlerinden esinlendiği çalışmalarında özgün kalmayı başarabilmiştir. Genel olarak çalışmalarında evrensel konuları seçtiğini belirten sanatçı, bu sebeple konu sıkıntısının ortadan kalktığını söylemiştir. Ayrıca bu konuda 1979 yılından 2006 yılına kadar Güzel Sanatlarda eğitimci olmasının katkısının da büyük olduğunu, mağara dönemindeki kişiler nasıl çalıştı ise kendisinin de aynı duygularla seçtiği konuları çalıştığını belirtmiştir. Paleolitik Dönem Resimlerini incelerken önceleri milli kütüphanelerden yararlandığını, daha sonra bulabildiği ölçüde yerinde incelemeler yaptığını ve daha sonra da gelişen teknolojiye bağlı olarak internette araştırmalar yaptığını dile getirmiştir.

Resim 23. Hasan Çağlayan, “Fosilleşmiş Bedenler”, T.Ü.K.T. 60x80 cm. 2016.

1995 yılına kadar klasik anlamda izlenimci tarzda çalışan Çağlayan, 1995 yılında Ürgüp Göreme Peri Bacalarını gezdiğini, kilise ve barınak olarak oyulmuş mağaralar içlerine yapılmış duvar resimlerinin, kendisine özgü sanatsal tarzının oluşmasına vesile olduğunu söylemektedir. Ayrıca Cave Art olarak tekniğini oturtmak için küçük denemeler yaptığını, röpredüksiyon ve yer yer figürlere bağlı kalarak da çalışmalar yaptığını, tekniği ve tarzı oluşunca kendi özgün çalışmalarını yapmaya başladığını belirtmiştir.

Resim 24. Hasan Çağlayan, T.Ü.K.T. 25x25 cm. 2016.

Aynı yıl 'Her Yönü İle Kayseri' konulu bir resim yarışması düzenlenmiştir ve bu yarışmada mağara resimleri etkisinde kalarak hazırlandığı çalışması Çağlayan'a Mansiyon ödülü kazandırmıştır. Bu sayede kendisine güveninin geldiğini belirten sanatçı, sanat tarihinde 'Fosilizm' adını verdiği bir ekol oluşturmak için çalışmıştır.

O zamandan beri aynı üslupla çalışmalarına devam etmektedir ve fosilizm konusunda Çağlayan "Neden Fosilizm dersiniz; doğadaki tüm canlılar doğar, büyür, yaşar, ölür ve fosilleşirler. Ölüm ile sadece fiziksel yapıları değişir. Kimyasal kalıntıları değişmez. Bunlar bazen kömür olarak, bazen petrol olarak, bazen de taş olarak (Pompei kasabası kalıntıları gibi) geri dönerler. Benim resimlerimde bu kalıntıların bir çeşit yansıması sayılır" (Röportaj 2019, Ek 4. S. 88) açıklamasını yapmıştır.

İşlerinin üslubunu ‘Sanatta Fosilizm’ olarak açıklayan Hasan Çağlayan; resimlerinde figürler ile taş dokularının birbiriyle iç içe geçtiğini, doğal fosillerdeki gibi yer yer alçak rölyef etkileri görüldüğünü, bunun için tarzına Fosilizm dediğini belirtmiştir.

Resim 25. 1. Aşama, Özel Harç İle Tuval Hazırlama.

Resim 26. 2. Aşama.

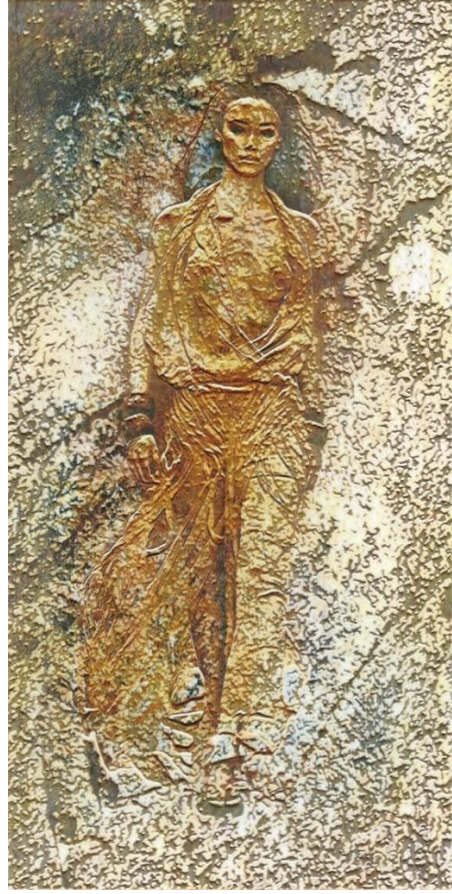

Resim 27. 3. Aşamaya Geçiş.

2. Aşamada tuval üzerine çizim yapılır. 3. Aşamaya geçiş kısmında ise Sigrafitto uygulaması yapılır, desendeki siyah yerler kazınarak hafif kabartmalı rölyef oluşturulur.

Resim 28. 3. Aşama.

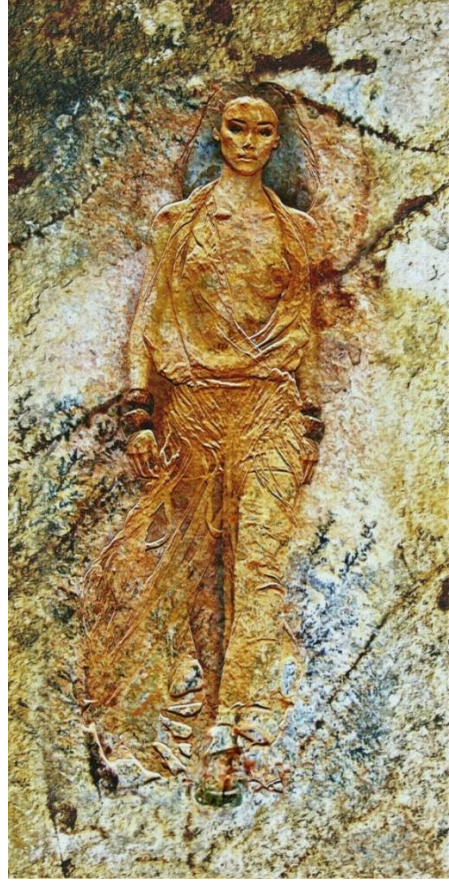

Resim 29. 4. Aşamaya Geçiş.

3. Aşamada hafif kabartmalı rölyef oluşturmaya devam edilir. 4. Aşamaya geçişte sigrafitto uygulaması yapılır ve şeffaf boyalarla renklendirilir.

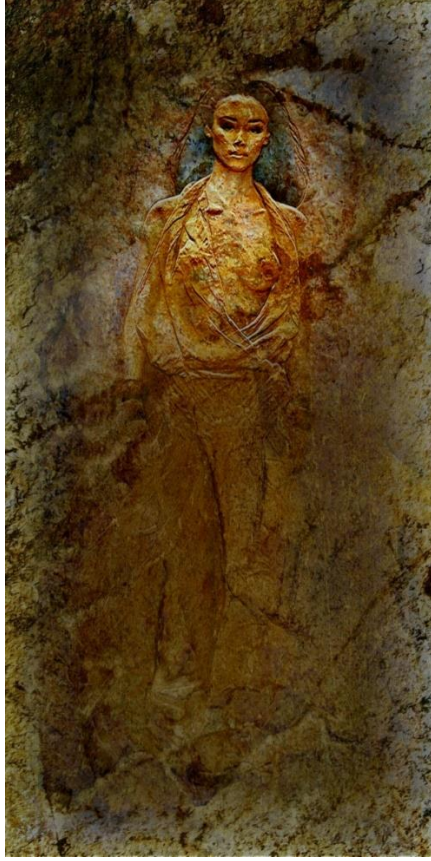

Resim 30. 4. Aşamanın Devamı.

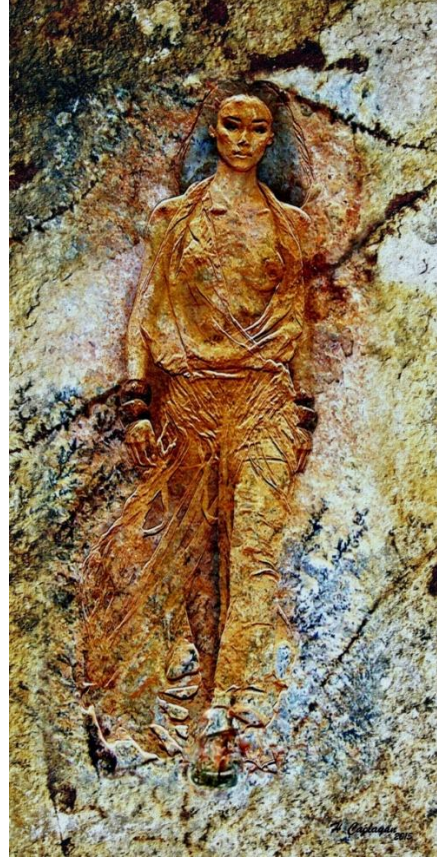

Resim 31. 5. Aşama.

4. Aşama sigrafitto uygulamasında renklendirme devam eder. 5. Aşamada 2-3 kat akrilik boya uygulaması yapılır.

Resim 32. 6. Aşama.

Resim 33. 7. Aşama, T.Ü.K.T. 60x120 cm. 2015.

6. Aşamada patina uygulaması yapılır. 7. Aşamada ise; çalışma temizlenir, son rütujlar yapılır ve imza atılır.

3.3. Neslihan Kıyar (1981-)

(Sanatçı Neslihan Kıyar 23 Nisan 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

Neslihan Kıyar 1981 yılında Ermenek-Karamanda doğmuştur. Birçok kişisel sergisi olan sanatçı, ulusal ve uluslararası pek çok karma sergiye katılmıştır. Bunların yanı sıra birden fazla ödülün de sahibidir. Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Resim Bölüm başkanı olarak görevini sürdüren Prof. Dr.

Neslihan Kıyar çalışmalarının birkaç serisinde petroglifleri yoğunlukla kullanmıştır.

Mağara resimlerinin kurguları ve yapıldıkları yüzeylerin dokusal olanaklarından faydalanmakla birlikte, primitif formlar ve onların kaba, ayrıntısız, basit ama bir o kadar sembolik olma hallerinin kendisini bu konuya yönlendiren noktalar olduğunu ifade etmektedir. Kıyar'ı Paleolitik dönem mağara resimlerine yönlendiren şeyi; "Esas amacım ilkel aklın yaratılarında ne türden bir algı prensibi geliştirmiş olduğunu anlamaya çalışmaktı. Dolayısıyla onları inceleyip, kendimce yorumlamak bu yaratıları anlamamı sağlayacaktı. Zamanla petroglifler ile resimlerim arasında kurduğum plastik bağ farklılaştı ama hep aynı anlatıyı taşıyan üretime evrilmiş oldu" (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91) cümlesiyle açıklamaktadır.

Resim 34. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 50x50 cm. 2005.

Paleolitik dönem duvar resimlerinin yapılma sebeplerinin neler olabileceği konusunda sanatçı Kıyar; genelde insan algısının doğa karşısında savunmaya hazır

olduğunu ve hep ulaşılanın ötesinde daha fazla şeyin olduğuna inanmak istediğini belirtmiştir. İnsanın deneyimleriyle bir oranda bunu derinlerden yüzeye çıkardığını fakat doğa kaosu'nun üstesinden gelene kadar kendini özgür hissetmediğini vurgulamıştır. Bu aşamada ilkel insandan bu yana gelen bir rahatsızlığın söz konusu olduğunu söyleyen Kıyar bu rahatsızlığı (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91), “Dışsallığı anlamlandırma, bunları gerçeklik düzleminden geçirip içe sunma ve kavramsal olarak karşılık arama, bulma/bulamama...” cümlesiye ifade etmiştir.

Resim 35. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 80x80 cm. 2005.

İnsan beyninin doğanın yaydığı sinyalleri duyumsamaya meyilli olduğunu, zaman içinde katlanarak büyüyen kaygıları ile mantıklı düzenlemeler yaparak yaşamını tasarlamaya çalıştığını, bunun da trajediyi doğurmuş olduğunu ifade eden sanatçı, sonrasında şu cümleyle açıklama yapmıştır; “Çünkü türün en zorlandığı

nokta, bedenini zihin yoluyla doğanın ona dayattığı fiziksel varlığını doğru programlayabilmek olmuştur” (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91).

Mağaralardaki ilkel insanların diğer canlılarla avını paylaşmak zorunda olması sebebiyle beslediği hırslarını, günümüz insanların bugün hala devam ettirdiğini görebildiğimizi ve programlamanın işlerliğinden şüphe duymamız gerektiğini vurgulamıştır. Kıyar (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91), “Yani kaygılar (Teknolojik gelişmeler ve toplumsal evrilmeler haricinde) insani duyumsamalarda değişim yaratmamıştır”.

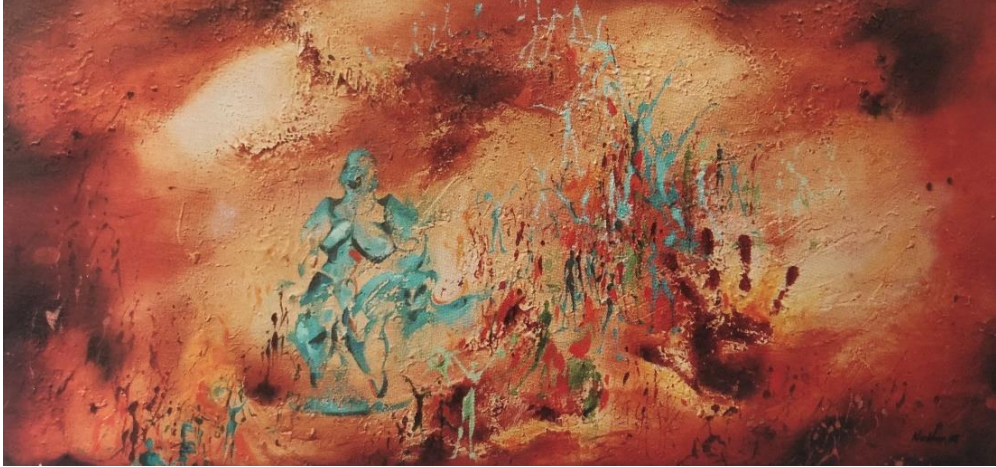
Kıyar’ a göre; her zaman daha fazlasına inanarak, ulaştıklarının ötesini hayal etmekte olan insan, bu uğurda hırslarını, sınırlarını zorlamış ve deneyimler elde edebilmiş, özgürlüğüne kavuşmuştur. Aynı doğrultuda her türden ilkel us ürünleri, çaba, deneyim böyle bir düşüncenin ürünlerindedir. Doğanın karşısında yalnız olan insanın, yüzyıllar boyunca artarak oluşturmuş olduğu toplumsal örgütlenmelerin içinde yalın değerlendirme sistemiyle yerini tayin edebilmek gibi gereksinimleri olduğunu ifade etmektedir. Bu manada sanatçı Kıyar, forma yansımakta olan ilkel düşünceleri, sosyal dengeleyici gibi işlemlendirmekte olduğunu belirtmiştir (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91).

Resim 36. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 60x80 cm. 2005.

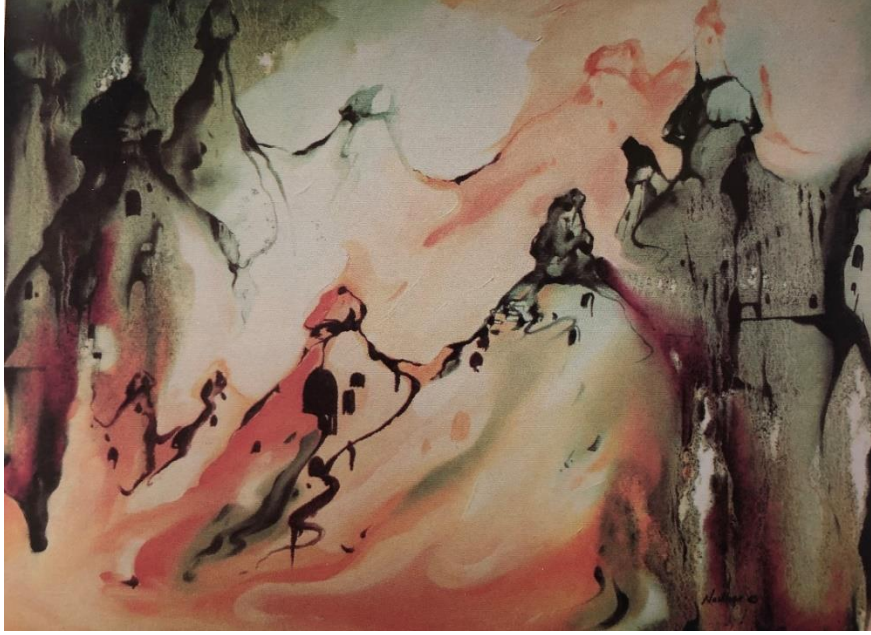
O dönemdeki doğal malzemelerin verdiği etkiyi, bu dönemde resimlerinde nasıl yakaladığı konusunda Kıyar, eline geçen her türlü çizer, boyar malzeme ile akla gelebilecek pek çok yüzey üzerine deneysel çalışmalar yaptığını, hala daha yeni çıkan malzemeleri deniyor olduğunu, bunların bazen doğadan topladığı materyaller ve onlardan elde ettiği boya, küf, toprak gibi şeyler olabildiğini belirtmiştir. Ayrıca duvar dokusunu verebilmek için bahsettiği bu gibi doğal malzemelerin yanı sıra, hırdavatçılarda bulduğu, daha önce deneyimlemediği farklı malzemeleri sürekli takip ettiğini ve profesyonel boyaların yanı sıra bu türden deneysel malzemelerin duvar görünümleri yakalamaya daha kolay ulaştırabiliyor olduğunu vurgulamıştır.

Resim 37. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 120x80 cm. 2004.

Neslihan Kıyar'a, resimlerini yaparken daha çok hangi mağaralardaki resimlerden etkilendiği ve bu tarz resimler yaparken neler hissettiği sorulduğunda; başlarda tabi ki en bilindik mağaralardan olan Altamira, Lascaux, Qobustan gibi mağaralardan oldukça çok faydalandığını belirtmiştir. Bu mağaraları gidip gördüğünü, izin verildiği ölçüde fotoğrafladığını söyleyen Kıyar, petrogliflerin gerçekten çok derin ve bütün dünya üzerinde rastlayabileceğimiz inanılmaz görseller sunan bir miras olduğunu söylemektedir. Kıyar (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91), "Araştırıp öğrendikçe Afrika, Amerika ve hatta Anadolu'da ne kadar farklı uygulamalar olduğunu gördüm ve bunları olduğu gibi tekrarlayanın çok da anlamlı

gelmediğine karar verdim. Dolayısıyla bu aşamadan sonra kendi ilkel figürlerimi tasarlamaya, yorumlamaya başladım” ifadesinde bulunmuştur.

Resim 38. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 60x80 cm. 2005.

Bir sanatçı olarak farklı, özgün çalışmalar ortaya koyan Kıyar, mağara resimlerinden esinlendiği çalışmalarında özgün kalmayı başarabilmiş olmasının sebebinin; yukarıda bahsettiğimiz gibi mağara resimlerini fazlaca tekrar tekrar yorumladığını, sonrasında tekrar etmenin çok da yeni bir şey olmadığını fark ettiğini, bugün dünya üzerinde petrogliflerin konu olarak çok fazla kullanılan bir alan olduğunu, baktığımız zaman birbirinin tekrarı pek çok çalışmaya rastlanabileceğini belirtmiştir. Bir yandan da aklın yolu birmiş gibi de olabileceğini ama web aracılığıyla taklitlerin de bir o kadar fazla olduğunu, bundan kurtulmanın tek yolunun orijinal petroglifleri tekrarlamak yerine kendi tasarımlarını yapmak olarak gördüğünü söylemektedir. Özgün olup olmadıklarına kendisinin bir karar veremeyeceğini ama o yolda bir çaba harcadığını belirtmiştir. Hatta çalışmaları arasında; ilkel, basit ve amatör olsun diye, her zaman kullanmadığı sol eliyle yaptığı çizimlerinin de bulunduğunu belirtmiştir.

Resim 39. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 25x25 cm. 2005.

Paleolitik dönem resimlerini incelerken hangi kaynaklardan yararlandığı ve nasıl bir araştırma yaptığı konusunda ise; alan kitaplarına ulaşmaya çalıştığını, bunların daha çok antropolojik kökenli kaynaklar olduğunu, özellikle ilkel dönemlere yönelik çalışan antropologların, arkeologların ya da araştırmacıların eserlerinin kendisini heyecanlandığını belirtmiştir.

Resim 40. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 28x20 cm. 2005.

Mesela Lucian Lévy Bruhl'un ilkel toplumlarla ilgili araştırmalarını oldukça ilham verici bulmaktadır. Kıyar'a (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91) göre, rahmetli Servet Somuncuoğlu'nun Anadolu'nun her köşesindeki petroglifleri bulup gün yüzüne çıkarma çabası ve onlarla ilgili yaptığı kitaplar oldukça değerli çalışmalardır.

Kıyar bir vesile ile Somuncuoğlu ile tanışmış, ne türden zorluklarla bu çalışmaları yürüttüklerine şahit olmuştur. Mesela Somuncuoğlu'nun doğuda mayınlı arazilerde yaptıkları çekimlerde defalarca tehlike atlattıklarından bahsettiğini, yanılmıyorsa bu alanların görsellerinin bir tek Somuncuoğlu'nda olabileceğini ve bunların telif ödeyerek elde edilebilir fotoğraflar olduğunu vurgulamıştır. Tabi sadece uygulama alanı değil, üzerinde çok düşününce yazma eyleminin de beraberinde geldiğini, Petrogliflerle ilgili makale çalışmaları yaptığı dönemlerde bir makalesini yurtdışında bu alan ile ilgili çalışan akademisyen bir

Türk arkeoloğun okumuş ve kendisine ulaşmış olduğunu belirtmiştir. Böylece mağara resimlerinin kendi algı alanındaki yerinin iyice belirginleşmiş olduğunu anlamıştır. Tabii ki şimdi bu konuyu çok kullanmadığını ama arka planda aslında hep var olduklarını ifade etmiştir.

Resim 41. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 45x35 cm. 2004.

Mağara resimlerinden esinlenerek resim yapmanın kendisi için bir resim dönemi mi yoksa üslubunun hep bu yönde mi olduğu konusundaki soruya ise Kıyar, “Hem evet hem de hayır. Petroglifler ve duvarlar aslında benim için birer simge, metafor vs. ne dersek diyebiliriz. Esas amaç günümüz kaygılarını taşıyan pek çok seri üretmek ve tuvalimde seçkinleştirmek” (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91) cevabını vermiştir.

Mağara resimlerinden sıyrıldığı ama daha önce de belirttiği gibi, arka planda var olan bir anlatının sürekliliğini sağlamaya çalıştığı serilerinin olduğunu ifade etmiştir. Kıyar (Röportaj 2019, Ek 5. S. 91), “Mesela son dönem yoğunlaştığım ‘Kaos’ serisi de yine aynı paralelde ama günümüz kaygılarını taşıyan bir seridir. Birbiri içine geçmiş ağaç dalları sanki içinden çıkılmayacak, çözülmeyecek problematik bir o kadar geçmişe kadar giden ama güncel insanın durumsalını

yansıtan resimlerdir. Yani, elindeki ötesinde daha fazlasının olduğuna inanan insanın, hırs ve sınırlarını zorlayarak, deneyimler elde ederek, rahatsızlığını gidermesi, özgürlüğe kavuşması veya kavuşamaması” cevabını vermiştir.

İşlerinin üslubunu açıklarken, her serinin arayışı ve anlatısının kendi içinde gizli olduğunu en başında belirtmek istemiştir. İlkele öyküden katmanların içinde, hayal ile gerçeğin, yakın ile uzağın, uzam ile espasın gelgitlerine rastlayan izleyici, bu ikili algıyı çözümlenmeye çalışırken sürprizlerle karşılaşabilmektedir.

Özellikle son dönem çalışmalarında dalların yığın oluşturduğu yüzeyde gizlenen figürler ve hayvanlar, mağara resimlerinin ilerisinde bir illüzyona dönüşmüş gibi görünmektedir.

Resim 42. Neslihan Kıyar, Tuval Üzerine Yağlıboya, 120x90 cm. 2005.

3.4. Teyjah McAren (1954 -)

(Sanatçı Teyjah McAren 27 Mayıs 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

Teyjah, 1954 yılında Quebec, Montreal’de doğmuştur. Tam zamanlı profesyonel bir sanatçı, öğretmen, öğretim görevlisi, küratör ve Teyjah's Art Den

adlı British Columbia Salmon Arm'daki kendi galerisinin sahibidir. Galeri, akrilik, suluboya ve karma medyada, müze kalitesinde orijinal sanat eserleri ile tanınmaktadır. Sanat kulüpleri ve derneklerine konuk öğretim görevlisi ve danışmanı olan Teyjah, Kanadalı Sanatçılar Federasyonu'nun aktif bir üyesidir. Çalışmaları çeşitli sergilerde yer alan sanatçının; Quebec, Britanya Kolumbiyası ve Güney Afrika'daki özel koleksiyonlarda ve ofislerde eserleri yer almaktadır. Ayrıca resimleri özel galeriler, sergiler ve komisyonlar aracılığıyla satılmaktadır.

Teyjah'ın en yeni çalışması, mevcut mağara duvarlarından ve kaya sanatından semboller ve petrogliflere dayanmaktadır. Sanatçı bu antik piktogramların ve mağara çizimlerinin arkasındaki mitolojiden ilham almaktadır. Akrilik jel, kolaj ve karışık teknikler kullanarak, mağara ortamındaki sanatlarıyla eskilerin bize ne anlatmaya çalıştığı sorusunu cevaplamaya çalışmaktadır.

Resim 43. Teyjah McAren, "Baobab Ağacı" (Baobab Tree), 19,5x25,75 cm.

Teyjah McAren ile yapılan görüşmede sanatçı, mağara resimlerini gerçek formda değil de daha çok kitaplarda gördüğünü ve Lascaux mağarasını çok beğendiğini ifade etmiştir. Mağara resimlerinden çok etkilendiğini ve yaptığı

resimlerde bu etkinin görülebileceğini, mağara resimlerinin sanatına yansıdığını belirtmiştir.

Resim 44. Teyjah McAren, “Uzun Hikaye” (*Tall Tale*), İllüstrasyon Tahtası Üzerine Karışık Teknik, 6 ½ x 8 ½ cm. 2016.

Kendisini Paleolitik dönem mağara resimlerine yönlendiren şeyin, kayaların insanlarla sanat yoluyla konuşabiliyor olması, yani neredeyse konuşabiliyor olmasıdır. Mağara duvarının görünüşünü ve hissini yeniden yaratıp daha sonra bu görüntüyü benimsemeyi başarabilmesinin kendisi için önemli olduğunu belirten sanatçı, bu güzelliklerin daha önce mağarada hiç bulunamamış insanların bazı duygularını uyandırmasını ve sadece bir anı veya hatıra değil de aynı zamanda geleceğe yönelik bir sanatın korunmasının önemini belirtmek istemektedir.

Resim 45. Teyjah McAren, “İkilik” (*Duality*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 22x 18 ½ cm. 2010.

Paleolitik dönem duvar resimlerinin hangi nedenle yapılmış olabileceği konusunda Teyjah, insanın geçtiği zaman ve geçtiği yerlerle ilgili olarak bir kayıt bırakmak istediğini düşünmektedir. Sanatçı buna örnek olarak da; “İkinci Dünya Savaşı’nda yer alan beyefendi gibi, birçok donanma gemisinde çalışıyor ve isminin kalacağına inanıyor. Bu tür düşünce aynı zamanda sanatçılarda da neden olmasın” (Röportaj 2019, Ek 6. S. 94) cümlesini söylemiştir. Sanatın ruhun bir ifadesi olduğunu ve Paleolitik dönem insanların da kendi zamanlarında yaptıklarını kaydetmelerinin onların bir ifadesi olduğunu söyleyen sanatçı, o zaman da muhtemelen sanatsal insanların çok olduğunu ve bu yüzden bu durumun o dönemde sıradışı olmadığını söylemektedir.

Teyjah kendisini mağara resimlerine yönlendiren şeyin kazara olmuş olabileceğini, daha önce mağaralara gittiğini ve onları çok etkileyici bulduğunu,

mağara resimlerinin zaman dilimine çok ilgi duyduğunu ifade etmektedir. McAren; “Genellikle tam olarak ne zaman yapıldığı bilinmeyen bir Rock sanatı yapıyorum. Paleolitik mağara resimleri benim için temel bir olaydır” (Röportaj 2019, Ek 6. S. 94) demiştir.

Resim 46. Teyjah McAren, “*Zaman Takipçisi*” (*Time Trackers*), Çizim Tahtası Üzerine Akrilik Boya, 15x20 cm. 1999.

Kullandığı malzemeler konusunda sanatçı; temel olarak kalıp macunu ve akrilik boya kullandığını, ayrıca kalıp macunu kumu ve iç malzeme olarak jeller kullandığını ifade etmiştir. Hangi ürün mümkün olduğunca arşivlenirse, duvar dokusunu o ürünlerle şekillendirmektedir.

Sanatçı Teyjah McAren, “Aslında, gerçek bir mağara duvarındaki her noktayı veya başka bir şeyi tam olarak aktaramıyorum ama sanırım mağara duvarının görüntüsünü ve hissini yeniden yaratmaya çalışıyorum. Görüntüler

önemlidir ve görsel olarak zevk aldığım veya görsel olarak gördüğüm şeyleri gelecek nesiller için kaydetmeye çalışıyorum” (Röportaj 2019, Ek 6. S. 94) açıklamasında bulunmuştur. Bu yüzden özgünlüğünün ürünlerini, malzemeyi kullanma biçimiyle oluşmaktadır. Böylece özgünlüğünün; malzemelerin yerleştirilmesinden, yerleştirdiği sıradan, kullandığı renklerden kaynaklandığı aşikardır.

Resim 47. Teyjah McAren, “Gizlilik” (*Stealth*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 18 ½ x 22 cm. 2010.

Utah, New Mexico gibi yerlerde birçok mağarada bulunan sanatçı, hiçbir zaman gerçek Lascaux mağarasında bulunamamıştır. Bu durumun onun için bir ukde olduğunu söyleyen sanatçı, “Lascaux mağarasında olup olmadığından emin değilim ama ‘Çin Atı’ benim favorilerimden biridir” (Röportaj 2019, Ek 6. S. 94) demiştir. Mağara duvarına çizilmiş bu at, Teyjah’ın güzellik duygusunu insanlara iletmeyi en sevdiği resim ve çizimlerden biridir. Sanattaki bu girişimi, temelde bu tür resimleri yaptığında bu güzellik duygusunu ve sadeliği insanlara ulaştırmaktır.

Resim 48. Teyjah McAren, “Sirk Atı I” (*Eguus I*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı üzerine Akrilik Boya, 23x30 cm. 2012.

Sanatçıya mağara resimleri hakkında bilgi edindiği kaynaklar sorulduğunda, bu konuda araştırma yaptığını çünkü her zaman mağaranın görünüşünü ve hissini aktarmaya çalıştığını, bu yüzden kaynak olarak kitapları biraz kullandığını, internette farklı siteleri bulmaya çalıştığını ifade etmiştir. Teyjah; “Aslında kaya sanatı sitelerini her şeyden daha çok araştırıyorum ve tonlarca kitabım var. Muhtemelen bir kütüphane duvarı kadar kitabım var. Bu sanat formunu yapan orijinal insanların niyetini, neyi aktarmaya çalıştıklarını öğrenmeyi seviyorum. Bu yüzden kaya sanatı ve mağara sanatı ve bunun gibi şeyler hakkında çok şey okudum” (Röportaj 2019, Ek 6. S. 94) demiştir. Bilgi edinmek için kendi kitaplarını, kütüphaneleri ve internet gibi kaynakları kullanan sanatçı, jeolog ve antropolog gibi bilgi sahibi kişilerle bir araya gelebilmesinin ve gerçekten mağaralarda araştırma yapmış bu insanlarla tanışma fırsatı yakalayabilmesinin, kendisi için çok büyük bir artı olacağını düşünmektedir.

Resim 49. Teyjah McAren, “Sirk Atı II” (*Eguus II*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 23x30 cm. 2012.

Tarzı yaklaşık 10 yıldır bu yönde olan sanatçı, son zamanlarda tarzını biraz değiştireceğini çünkü satış yapmanın resimlerle ilgili bir yönü olduğunu da dile getirmiştir. Renkli resimlerin daha çok satıldığını ve insanların aslında bir mağara duvarında ne olduğu ve ne anlatıldığıyla pek ilgilenmediklerini gördüğünü söylemiştir. İnsanların kendilerine biraz renk ve neşe veren şeyleri arıyor olduklarını, bu yüzden yeni çalışmalarında mağara duvarının görünüşünü ve hissini yeniden yaratırken, çizdiği asıl görüntünün üstünü daha renkli bir şekilde boyamayı düşündüğünü ifade etmiştir. Kar amacı güderek resimlerini daha da renklendirmeyi amaçlayan sanatçı, maalesef Kaya Sanatının gerçekten popüler olduğu ABD’nin güneybatısında değil de Kanada’da yaşadığını belirtmiştir.

Resim 50. Teyjah McAren, “Eski Bilgi” (*Ancient Knowledge*), Baskı Resim ve Pirinç Kağıdı Üzerine Akrilik, 22x18 ½ cm. 2010.

Paleolitik dönem mağara resimlerinden etkilenerek resim yapması konusunda “Ben sadece kaya sanatına aşık oldum. Beni bu tarz resimler yapmaya başlatan şey buydu ve temelde buna devam ettim. Daha sonra araştırma yapmaya başladım çünkü kaya sanatının tanımının ne olduğunu gerçekten merak ettim. Benimki sadece gizemli bir sevgi...” ifadesini kullanmıştır (Röportaj 2019, Ek 6. S. 94). İnsanların neden bu petroglifleri veya hiyeroglifleri ortaya çıkarmak için o zamanlar zor şartlarda ve uzun uğraşlarla bu kadar çaba harcadıklarını sorgulayan sanatçı, binlerce yıl öncesinde boya gibi malzemelere sahip olmanın bugünkü gibi dışarı çıkıp boya satın almak kadar kolay olmadığını, Paleolitik dönem insanının sıfırdan başlamak zorunda olduğunu ve malzemelerini kendilerinin ürettiklerini vurgulamıştır.

Resim 51. Teyjah McAren, “Mağara Kakofonisi” (*Cave Cacophony*), Baskı Resim ve Piriç Kağıdı Üzerine Akrilik Boya, 22x18 ½ cm. 2010.

Sanatçı Teyjah McAren’a göre, mağara resimlerinden esinlendiği kadar araştırmayı seviyor olması da önemli bir unsurdur. Ayrıca tarihin derinlerinden gelen ve bizlere mesajlar getiren bu sembolleri koruma duygusu içerisinde olan sanatçı, daha fazla sembolin keşfedilmesi ve korunmasıyla mutlu olacaktır.

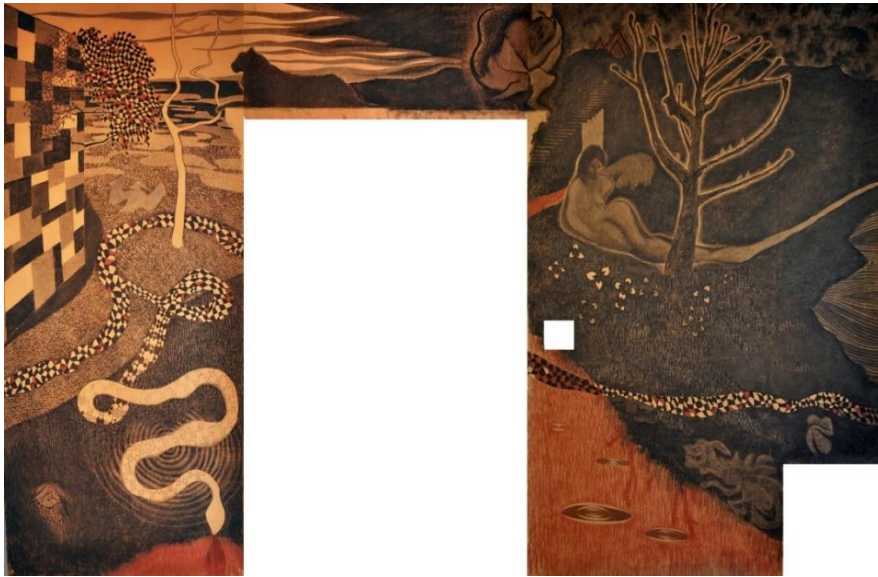
Resim 52. Teyjah McAren, “Hayvanların Efendisi” (*Lord of the Beasts*), 30x38 cm.

3.5. Thomas Allen (1989 -)

(Sanatçı Thomas Allen 01 Eylül 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

1989 yılında doğan Thomas Allen, Exeter Üniversitesi'nde Sosyoloji ve Ekonomi okumuştur. Sanatsal sorgulamaları, öncelikle sosyolojik bir çalışmanın araştırmasıdır. Kendine özgü üslubuyla Sürrealist hareketten ilham alan İngiliz sanatçı eserleriyle bilinçdışı keşiflere çıkmaktadır. Eserleriyle izleyicileri düşündüren, hayal etmelerini sağlayarak kendi anlatımlarını yaratmalarını sağlayan figürler ve formlar kullanmaktadır. Sanatçı resimlerinin tarzıyla dikkat çekmiş ve birçok önemli yarışmada ödüller kazanmıştır.

Sanatçı Allen, mağara resimleriyle ulusal beğeni toplamıştır. Tuvalleri duvarlara yayılmış olarak samimi bir sergi alanını bir mağaraya dönüştüren Allen, küçük bir el lambasının ışığıyla çalışmaktadır. Bireyleri, kasıtlı bir rehberlik olmaksızın, ilk eksikliklere özgürce katkıda bulunmaya davet eder, onları kontrolü bastırmaya ve bilinçaltını ifade etmeye zorlar. Allen daha sonra bu eksiklikleri, bir topluluğun kolektif bilinçdışını temsil eden muhteşem sürrealist resimlere dönüştürür.

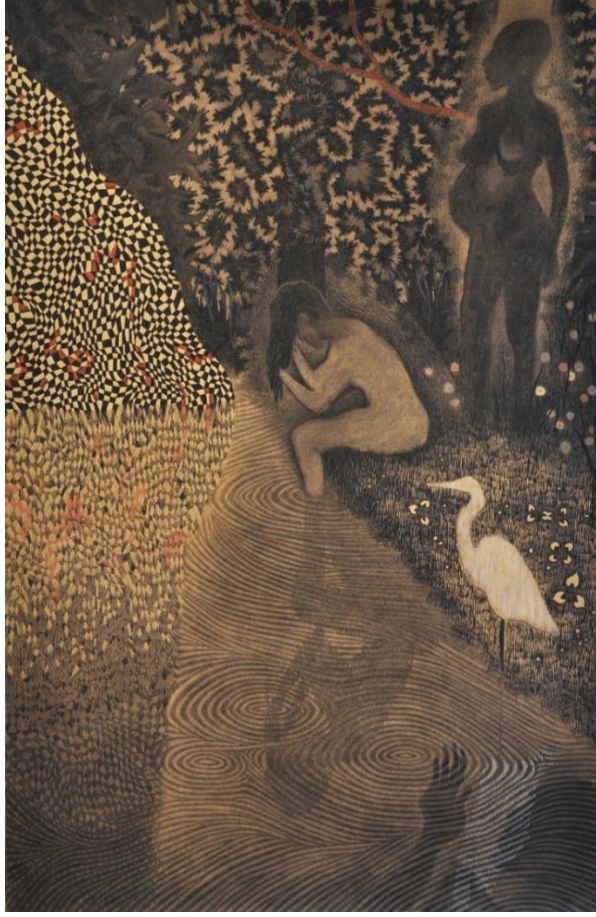
Resim 53. Thomas Allen, Çağdaş Mağara Resminin Bir Bölümü, Fitzrovia, London (Mağaranın Batı Duvarı), Kömür ve Sanguine, 340x260 cm. 2015.

Paleolitik mağara resimlerinden çok etkilendiğini ifade eden sanatçı Allen, daha çocukken ve sanatsal pratiği gelişmeden önce Paleolitik mağara resimlerinin farkında olduğunu belirtmiştir. Uzun zamandır temel, ham ve basit şeylere, hayatın ve yaratıcılığın kaynağı olabilecek şeylere, geçmişe dönme fikrine kapıldığını ifade etmiştir. Bu düşüncesini sanatçı Allen (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97), “Herkesin erişebileceği, belki de ilham kaynağı olan ama nihayetinde dine bağlı olmayan temel, etkisiz bir gerçek veya manevi doyum olduğuna inanıyorum” cümlesiyle açıklamıştır.

Bu nedenle, herhangi bir kültürel veya tarihsel arka plandan, yani ister modern bir Avrupa, ister yüzyıllar öncesinden Amazon olsun, kendisini herkes tarafından anlaşılabilir temel görüntülerle sınırlandırdığını söyleyen sanatçı, bu yüzden işlerine araba veya telefon gibi şeyler dahil etmediğini, bunun yerine, bir yol çizerek arabanın neyi temsil ettiğini yani seyahati tasvir edebileceğini ve bu anlamda, arketipik görüntüleri kullandığını belirtmiştir.

Mağara resimlerinin büyüleyici olduğunu düşünen sanatçı Allen. “Bunlar insan zihninin ilk ifadeleridir. Modern yaşamımızın teknolojileri ve dikkat dağınıklıkları olmadan, doğal dünyaya bu kadar derinden bağlı insanların ifadeleri... ‘Kaynağa’ yakınlar ve çok güzeller” (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97) ifadesini kullanmıştır.

Resim 54. Thomas Allen, “Akış Tarafından Çizilmiş” (*Drawn Out by the Flow*), Kömür, Sanguine ve Tebeşir 120x180 cm. 2014.

Paleolitik mağara resimlerinin insanlığın doğal bir ürünü ve insan ruhunun bir ifadesi olduğuna inanan sanatçı, insanların fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişiminin bir sonucu olarak, sosyal bütünleşme, dünyayı, yaşamı ve ölümü anlamlandırmak için bir istekle yakından ilişkili olduklarını düşünmektedir. “Aslında bence bunların, temel olarak yaşamın ötesine ve ölüme ya da öbür dünyaya, aynı şekilde fizikselin ötesine ve metafiziksele ulaşmakla ilgili olduğunu düşünüyorum” (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97) diyen sanatçı, bunların insanın artan psikolojik karmaşıklığının, yaratıcı ve soyut düşünme kapasitelerinin bir ürünü olduğunu belirtmiştir. Geleceği bugüne getirmekle beraber ölümlü bir farkındalığın ortaya çıktığını ifade etmiştir.

Sanatçı, mağaraya girmenin, içeriye dönmenin bir yolu olduğunu, dışarıdaki dünyanın ise günlük hayatta aynı şekilde kalmak olduğunu, dış dünyanın günlük yaşamda bugünkü hayatta kalma ve fiziksel pratiklikleri ile ilgili olduğunu söylemektedir. Ancak Allen'e göre, "Mağaraların içindeki dünya, karanlığın insan zihninin hayallerini yansıtabilenecek başka bir dünya dışı yerd" (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97). Yani mağaranın, insanların kendi iç dünyalarının yeni bulunan zenginliklerini keşfedebilecekleri bir alan olduğunu vurgulayan sanatçı, bu alanlarda Paleolitik dönem insanının, bu iki dünyanın birbiriyle nasıl ilişkili olduğu sorusuyla boğuşuyor olduklarını belirtmiştir.

Sanatçı, "İçsel ve dışsal; bu hayat ve bundan sonra gelecek olanlar... Yaşamın; dışsal olarak fiziksel dünya, içsel olarak psiko-ruhsal dünya olabileceği kadar aynı zamanda ölüm de olabileceği... Belki de?" (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97) cümlesiyle sorgulamalarda bulunmuştur. Allen, "Biri diğerini nasıl etkiler? Mağara duvarına boyanmış bir hayvanın görüntüsü, o hayvanın ruhunu yakalayıp, dış dünyada başarılı bir ava dönüşebilir mi? Hayattan sonra işler nereye kayboluyor? Bir canlı, merhum atalarla iletişim kurabilir mi?" (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97) sorularıyla kendi çalışmaları için fikir malzemeleri toplamıştır.

Sanatçı, onun için burada Sürrealizm hareketi ile ilgili güçlü paralelliklerin olduğunu, çünkü Sürrealizmin bilinçaltının ifadesiyle ilgili, gizemle kaplanmış ve arketipal imgelerle dolu derin bir iç dünya olduğunu ifade etmektedir. "Sigmund Freud ve Carl Jung sırasıyla bilinçdışı ve kolektif bilinç teorilerinin ve bu gizli bilinçdışı motivasyonlarının insanların dış davranışlarını nasıl etkilediği fikrini geliştiriyorlardı. Psikoloji ve psikoterapi disiplini tarafından bilgilendirilen Sürrealizm hareketi, derin zihne, o zengin imge kaynağına dokunmayı amaçladı ve bunu, otomatik çizim ve yazma, hayal etme ve seans gibi çeşitli tekniklerle, yine ölümlerle temasa geçerek başardı" (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97).

Resim 55. Thomas Allen “Ne Ekildi” (*What is Planted*), Kağıt Üzerine Kömür ve Sanguine, 90x180 cm. 2012.

Bu nedenle, özellikle Çağdaş Mağara Ressamlığı projeleri ile hedefi, ‘bir grup insanın kolektif bilinçaltını tasvir etmek’ olan sanatçı, yöntemini şöyle açıklıyor. “Benim yöntemim, o mahalledeki halktan kendi bilinçsiz zihinlerine dokunmanın bir yolu olarak otomatik çizimler (yani ‘karalamalar’) yapmalarını istemeyi içeriyor” (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97). Mahalledeki insanlardan topladığı anlık karalamaları yorumlayan sanatçı, bu çizimlerin içlerinde arketipsel görüntüler aramaktadır ve bu görüntüleri duvarlar boyunca ortaya çıkan büyük resme dahil ederek, çağdaş mağarasının duvarlarına aktarmaktadır. Bitmiş parça, bu halk grubunun zihin manzarasının bir tasviridir, o mahallenin bilinçdışı kolektifinin bir portresidir.

Londra'daki Rebecca Hossack Sanat Galerisinin bir kısmını çağdaş mağaraya dönüştüren sanatçı, bu süreç boyunca çağdaş mağarasını bir düşünme ve içgözlem alanı olarak halka açtı. İnsanlar sanatçı Allen'in onlardan topladığı karalamaları yorumlayarak oluşturduğu çağdaş mağara resimlerini inceleyerek, çağdaş insanların kendilerini görünür dış dünyadan çıkarabilecekleri ve görünmez iç dünyayla bağlantı kurabilecekleri bir yer olan mekanla buluştular. Tıpkı Paleolitik atalarımızın yaptığı gibi...

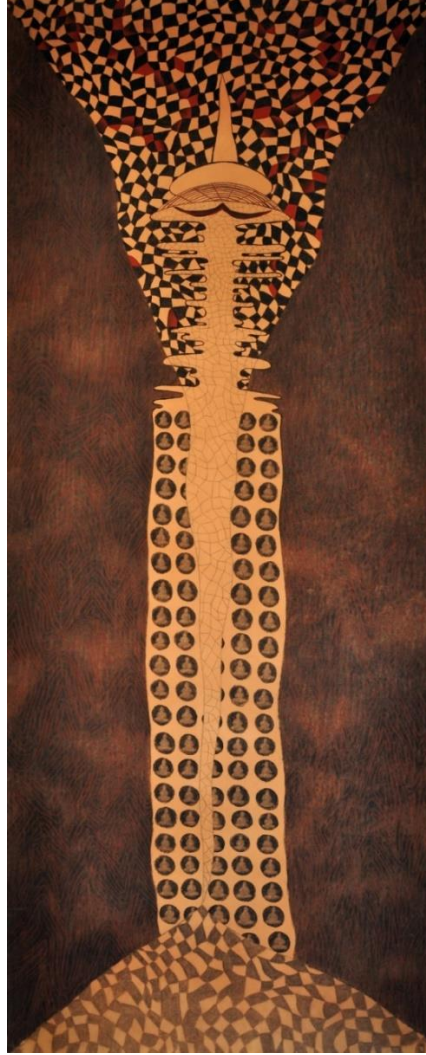

Resim 56. Çağdaş Mağara Resminin Bir Bölümü, Fitzrovia, London (Güney Duvarı), Kömür ve Sanguine 450x260 cm. 2015.

Sanatçı kullandığı malzemeler konusunda; Paleolitik mağara resimlerinde kullanılanlara benzer malzemeler kullandığını, yani 'kömür ve sanguine' ancak bir kaya duvarın yüzeyini yeniden yaratmadığını, bunun yerine dünyevi bir renk tonu vermek için çayla boyanmış ağır kağıt üzerinde çalıştığını belirtmiştir. Bu malzemelerle çalışmanın çok güzel olduğunu, özellikle işinde yoğun desen kullanımıyla birlikte zengin kadife dokular oluşturma kapasitesine sahip olduğunu söylemiştir.

Genelde büyük çapta çalıştığını, bu yüzden zeminde büyük kağıt yapraklarını açarak ve bir kova çay demleyerek (birçok çay poşeti kullandığını belirtmiştir), kendi değimiyle kağıda birkaç çay yıkaması uygulayarak başladığını söyleyen sanatçı, kuruduktan sonra kağıdı bir duvara tutturup çizmeye

başlamaktadır. Uygulamada oldukça göçebe olduğunu ve nerede olursa olsun duvar boşluğunu kullandığını ifade etmektedir.

Resim 57. Thomas Allen, Çağdaş Mağara Resminin Bir Bölümü, Fitzrovia, London (Doğu Duvarı), Kömür ve Sanguine, 100x260 cm. 2015.

Çizime gelince, aklımdaki görüntü hakkında sadece kaba bir fikrinin var olduğunu fakat hiçbir zaman kağıda önce bir ön çizim yapmadığımı, bunun yerine, kömürle doğruca çalışmanın içine girmeyi ve çizimin onu yönlendirmesine izin vermeyi sevdiğini söylemiştir. Allen, “Çalışmamın arkasındaki kavramın önemli bir kısmı da ‘ajans’ fikridir. Materyallerin ve imgenin kendilerine ait bir ajansı olduğuna, kendilerinin bir yaşamı olduğuna inanıyorum. Sadece eserin yaratılmasında rol oynuyorum. Bu yüzden benim 'kasıtlı olmama' olarak

adlandırdığım bir derece var; aklımda bir fikrim var ama materyaller isteğime itaat etmeyebilir ve bir çizgi beklediğimden farklı bir şekilde ortaya çıkabilir, bu yüzden kabul ediyorum ve akışa devam ediyorum. Bu kendim, materyaller ve imge arasında bir "ajans dansı" dır. Yani tam kontrole sahip değilim” (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97) cümleleriyle tarzını anlatmıştır.

Bu tarzını, iç ve dış dünyaların birbirleriyle nasıl bir ilişki içinde oldukları fikrine bağlamaktadır. İç dünya dış dünyayı nasıl etkiler ya da bunun tersi de geçerlidir... Aklındaki görüntü ne ölçüde kâğıt üzerinde gerçeğe dönüşüyor ve kâğıt üzerinde ortaya çıkan görüntü, kafasında şekillenen görüntüyü ne ölçüde bilgilendiriyor? Bu gibi sorularla kendi tarzının sorgulamasını yapmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, eserleri yarattığında, tamamen kontrolde olmadığını hissettiğini söyleyen sanatçı, bütün kararları kendisinin vermediğini; bazı kararların materyaller tarafından, bazılarının ise görüntünün kendisi tarafından verildiğini vurgulamıştır. Bunun, yaşamda da geçerli olduğunu, tamamen kontrolde olmadığını vurgulamaktadır. Thomas Allen, “Bazen durumun kurbanıyız. Bazen şanslıyız, bazen değiliz. Bazen sonuçları etkileyebiliriz, bazen de yapamayız. Bu eğlenceli olabilir ve korkutucu da olabilir. Kaygı ve heyecana neden olabilir; rahatlama ve hayal kırıklığına da... Bu yüzden sanat yaptığım zamanlar: bazen çok heyecanlıyım ve bazen de belirsizlikten felç olmuş gibi hissediyorum; bazen zahmetlidir ve bazen de tamamen beni içine çeker. Ama ben her zaman hayattayım” (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97) ifadeleriyle kendini anlatmıştır. Allen bu cümleleriyle, sanatçıların sanatını üretirken yaşadığı sancılarını anlatma yolunda güzel tespitlerde bulunmuştur.

Özgünlüğün dürüst ifadeden doğduğunu; teknik, stil veya konu bakımından, başkalarının sanat eserleri ile her zaman benzerlikler olacağını, bunun hepimiz birbirimizle ilişkili olduğumuz için kaçınılmaz olduğunu ve kimsenin bir boşlukta yaşayamayacağını söyleyen sanatçı ancak her insanın kendine özgü deneyimler dizisiyle şekillenmiş olduğunu; her birimizin kendine özgü zevkleri, ilgi alanları ve tuhaflıklarının olduğunu, bu tuhaflıkları kucaklamak ve kendilerini ifade etmelerine izin vermekle doğal olarak kişisel bir tarzın ortaya çıktığını belirtmiştir.

Resim 58. Thomas Allen, “Ağ” (*The Net*), Kömür ve Sanguine 250x150 cm. 2013.

Sanatçı Allen, “Çalışmalarım zaman içinde gelişip değişmiş olsa da, genel olarak aynı, en azından aynı kişisel tarz olarak tanımlanabilir. Figürü manzaraya yerleştiren ağır desenli, soyutlanmış figüratif çalışmalar... Farklı ortamlar işi yine de farklı şekilde etkiler ve belirli bir ortamda çalışırken kendimi o ortamda düşünürken bulurum ve çizim eylemi de bu ortamda yeni fikirlere yol açar” (Röportaj 2019, Ek 7. S. 97) cümlesiyle tarzını açıklayan sanatçı, eskiden kalem, mürekkep ve sulu boya ile çok çalıştığını, fakat Çağdaş Mağara Resmi konseptini geliştirdiğinden beri, çoğunlukla kömür ve sanguine ile çalıştığını belirtmiştir.

Mağara resimlerini yeniden araştırırken ve kaynak olarak, Londra'daki British Museum'da Tarih Öncesi Başkanı ile tanıştığını söyleyen sanatçı (aynı zamanda Başkanın Londra'daki Çağdaş Mağara Resmi Projesi'nde bir sunum yaptığını da eklemiştir), çeşitli mağara resimlerinin fotoğraflarını gözlemlediğini, kitaplar okuduğunu ('Mağaradaki Akıl' gibi) ve filmler izlediğini ('Unutulmuş Düşler Mağarası' gibi) belirtmiştir. Sanatçı Thomas Allen, “Benim çalışmam için ilham kaynağı, Paleolitik mağara resimlerinin ötesinde birçok farklı kaynaktan geliyor ve aralarındaki şef 'doğal dünya'. Çok çeşitli ve güzellik dolu, doğal dünya sonsuz bir ilham kaynağıdır” diyerek Paleolitik dönem mağara resimlerinden etkilenirken en önemli kaynağının doğal dünya olduğunu vurgulamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. PALEOLİTİK DÖNEM MAĞARA RESİMLERİNDEN ESİNLENDİĞİM ÇALIŞMALARIM

Paleolitik dönem’de Avrupa’da Chauvet, Lascaux ve Altamira mağaralarının duvarlarında bulunan resimlerden bir dönem esinlenmiş olan Süle; Paleolitik dönemde bu üç mağaranın bulunduğu bölgedeki yaşam şartlarını, hava koşullarını ve coğrafyasını araştırarak o dönem insanının hayatta kalma çabalarını anlamaya çalışmıştır. Mağara duvarlarındaki resimleri incelemiş, yaptıkları dönemler ve yapılma zamanları arasındaki yıl farkını da dikkate alarak analizlerde bulunmuştur. Paleolitik dönemde yapılan mağara resimlerinin yapım aşamaları, kullanılan malzemeler ve kullanılan teknik konusunda birçok uzman görüşünü incelemiştir.

Resim 59. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 1”, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 25,5x 35 cm. 2020.

Süle'ye göre, mağara resimlerinin izleyiciyi etkisi altına aldığını, o dönemin sanatçıların zor şartlarda, mağaraların derinliklerinde, karanlıkta ve etçil hayvanların korkusuyla büyük risk altındayken, ellerindeki meşalelerin titrek ışığında bu muhteşem kaya resimlerini yapmış olduklarını düşünmenin kendi ruhunda farklı dalgalanmalar yarattığını ve bu etkiyle bir dönem mağara resimlerinden esinlenerek resimlerini yaptığını belirtmiştir. Bu etkinin yansıdığı resimlerini yaparken; Paleolitik dönem insanının kullandığı resim malzemelerini hazırlamak için büyük uğraşlar verdiğini dikkate alarak, bu tarz resimler yaptığı süreçte kendi malzemelerinde de doğallıktan yana olduğunu ve özellikle resimlerinin alt zemininde mağara duvarlarının görüntüsünü elde edebilmek için doğal malzemeler kullandığını ifade etmektedir.

Resim 60. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 2”, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 40x60 cm. 2020.

Sanatçı mağara resimlerinden etkilenerek yaptığı çağdaş mağara resimlerinin çoğunda ağaç köklerini ve ağaç dallarını özellikle kullanmaktadır. Bunun birinci sebebi; doğanın insan yaşamında ortak ve bağlayıcı olduğunu vurgulamak istemesidir. Her ne kadar herkesin fiziksel ve ruhsal yapısı birbirinden çok farklı olsa da; canlıların en büyük özelliği doğanın bir parçası olmalarıdır. Ağaç

köklerinin ve dalların insanların yaşamlarını birbirine bağıladığını, aslında tüm insanların aynı ağacın dalları olduğunu hatırlatmak istemektedir. Ağaç dünyadır, canlılar ise ağacın kökleri ve dalları. Kökler geçmişimiz, dallar ise bugünümüz ve geleceğimizdir. Her biri farklı şekillerde ve renklerde çiçekler açan dallar...

Resim 61. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 3”, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 25,5x35 cm. 2020.

Çağdaş mağara resimlerinde Paleolitik dönem resimlerinden etkilenerek oluşturduğu imgelerini ağaç dallarıyla ve ağaç kökleri ile bütünleştirmesinin bir diğer önemli sebebi ise Fransa’daki Chauvet mağarasının içerisine sızan ağaç köklerinden etkilenmiş olmasıdır. Chauvet mağarasının en sonundaki bölmede kireç taşıyla kaplı olan kısımların gözeneklerinden mağaranın içerisine uzanmakta olan ağaç kökleri, önemli derecede karbondioksit salınımı yapmaktadır. Bu nedenle, mağaranın içerisinde insanların ve diğer canlıların uzun süre kalabilmesi imkansızdır. Bu sebeple Esen Süle, ağaç köklerinin mağara resimleriyle bütünleştiğini ve binlerce yıl önce yapılmış bu eserleri canlıların zararlarından koruduğunu düşünmektedir. Böylece doğa, önemli bir parçası olan ağaçlarının dalları ve kökleriyle insanlara büyük bir mesaj vermektedir.

Resim 62. Esen Süle, “Karanlıktan Aydınlığa Serisi 4”, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 70x100 cm. 2020.

Paleolitik dönem insanının resimleriyle geleceğe yaptığı bu inanılmaz duygu aktarımlarının en güzel örnekleri, mağara girişlerinin doğal afetler sonucunda hava alamayacak şekilde kapanmasıyla korunabilmiştir. Sanatçıya göre, bu değerli duvar resimleri, biz ve bizden sonraki nesiller için büyük bir şanstır. Mağara duvarlarındaki resimlerin bize verdiği mesajlar, Paleolitik dönem insanını anlamamızı sağlamaktadır.

Sanatçı Süle'nin çağdaş mağara resimlerinde kökler ve dallar bazen imgelerle iç içe geçmekte, bazen bir geyik boynuzunun parçasıymış gibi görünmektedir. Bazen de kökler ve dallar, mağara duvarlarının çatlaklarına dönüşmektedir; “Paleolitik dönem insanının sesinin yankılandığı, içerisinden bin bir duygu fişkıran mağara duvarlarının çatlaklarına”...

SONUÇ

Dünyada eser niteliği kazanmış hiçbir yapıt amaçsız değildir. Paleolitik dönem insanın önce düşünce tarzını anlamalıyız ki, onların bıraktıkları izleri anlayabilelim. Yani onların yarattığı imgelerin estetik ve güzellik duygusu için değil de, yaşantılarının gereği olarak ihtiyaçla ortaya çıkmış bir içgüdü olduğunu bilmeliyiz. Buna dayanarak mağara duvarlarında avlanma yolunda hayvan tasvirlerinin çizilmesi şeklindeki resimlerin ortaya çıkma sebebinin en büyük ihtiyaçlardan biri olan yiyecek temin etmek olduğu söylenebilir. Araştırmalar doğrultusunda avlanma sırasında mızrağın yanı sıra ok da kullanıldığı düşünülmektedir. Çünkü mağara duvarlarında ok çizimlerine de rastlanmaktadır. Binlerce yıl öncesinde yaşamış olan insanların bıraktığı bu izler tarihe ışık tutmuş, insanlar duygularını resmederken aynı zamanda geleceğe kanıt olacak eserler de vermişlerdir. İnsan geçmişten günümüze hissettiklerini dışa vurma ihtiyacı duymuş ve bunu sanat yoluyla yapmıştır. Zaten yapılan bu resimlerin zor ulaşılan dağın iç kısımlarında yer alan mağaraların içlerindeki dar koridorları süslemek, güzelleştirmek için yapılmış olabileceği düşünülemez.

Aslında kişi sanatçı olsun ya da olmasın, yetenekli olsun ya da olmasın duygularını ifade edebilmek için sanat yolunu tercih edebilir. Şu söylenebilir ki, günümüzden otuz iki bin yıl önce yapılmış olan mağara resimleriyle, günümüzde yapılmış olan gelişmiş resimlerin arasında pek fark yoktur. Sanat kuramcıları ve düşünürlerin fikirleri incelendiğinde insandaki yaratma güdüsünün hangi koşulda, nerede, nasıl ve ne zaman gerçekleştiği önemli değildir; asıl önemli olan ortaya çıkan üründür.

Binlerce yıl önce farklı düşüncelerle yapılan mağara resimleri tarihi aydınlatmanın yanı sıra, sanatın geleceğine de ışık tutmuştur. Günümüz sanatçıları Paleolitik dönemde karanlık mağaraların derinlerindeki duvarlara meşalelerin aydınlatmasıyla zor şartlarda yapılan resimleri anlamaya çalışmış, Paleolitik dönem sanatçılarının resimleri yaparken neler yaşadıklarını ve neler hissettiklerini hayalinde canlandırmış ve onlarla empati kurmuştur.

Günümüz resim sanatında mağara resimlerinden etkilenecek çağdaş mağara resmi yapan sanatçılar Paleolitik dönem şartlarında kullanılan resim malzemelerinin duvarlarda verdiği etkiyi ve resmin yapıldığı zeminin dokusunu günümüz resimlerine yansıtabilmek için farklı materyaller kullanmışlar ve kendilerine özgü teknikler geliştirmişlerdir. Sanatçılar kendilerine özgü tekniklerini uygularken doğal malzemeler kullanmaya özen göstermişlerdir. Zemin oluştururken farklı akrilik jeller, kum, toprak ve zemine renk verebilmek için çay gibi malzemeler kullanmışlar ve farklı karışımlar hazırlamışlardır. Bazı sanatçılar hazırladıkları karışımları yüzeye tek bir kat uygulamaktadır, bazıları da birçok katman oluşturmakta ve bu katmanların üzerine imgelerini kazıyarak yerleştirmektedir. Günümüz sanatçıları kazıma tekniğinin yanı sıra çeşitli boyalar, kömür, sanguine gibi malzemeler kullanarak, boyama yoluyla da resimler yapmışlardır.

Günümüz sanatçılarından bazıları duvar resimlerindeki sembollerini kendi oluşturdukları zemine kendi yarattıkları özgün arka fonun içerisine direk eklemiş, bazı sanatçılar ise kendi özgün sembollerini oluşturmuşlardır.

Sonuç olarak; Paleolitik dönem resim sanatından etkilenecek resim yapan günümüz sanatçıları olduğunu görmekteyiz. Bu sanatçılar arasında mağara duvar resimlerinden etkilenecek tarzını oluşturmuş ve devamlı bu tarzda çalışan sanatçılar da vardır, sadece dönemseller olarak mağara resimlerinden etkilenip farklı bir tarz oluşturup çalışmalar üretmiş sanatçılar da vardır. “Paleolitik Dönem Resim Sanatının Günümüz Resim Sanatına Yansımaları” adlı araştırmada görüldüğü üzere; insan tarih boyunca etkileşim içerisinde olduğu çevreyle geleceğe izler bırakmış ve mesajlar göndermiştir. Günümüzde bilim insanlarının yanı sıra sanatçılar da geçmişten gelen bu izleri araştırmış, incelemiştir. Günümüz sanatçıları geçmişin duygu ve düşüncelerini taşıyan Paleolitik dönem mağaralarında bulunan resimlerden esinlenmişlerdir ve kendi çağdaş mağara resimlerinde bu etkiyi izleyicilere yansıtmışlardır.

KAYNAKÇA

Artut, K. (2004). *Sanat Eğitimi. Kavramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Atalay, M. C. ve Süle, E. (2019) Paleolitik Dönem ve Chauvet Mağarası'nın Son Odasındaki Aslan Panelinin Estetik Yapısına Dair Bir İnceleme, *Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 41 (2019 Ekim), 737-743.

Azéma, M. ve Rivère, F. (2012). Paleolitik Sanatta Canlandırma: Sinemanın Ön-Yankısı. Orijinal Adı: Animation in Palaeolithic art: a pre-echo of cinema. *Antik Çağ*, 86 (332), 316-324. doi: 10.1017 / S0003598X00062785.

Clottes J. (1995). Yukarı Paleolitik Sanatta Tematik Değişiklikler. Orijinal Adı: Changements thématiques dans l'art du Paléolithique supérieur. *Ariège-Pyrenees Tarih Öncesi Toplum Bülteni*. 50, p. 13-34.

Clottes J. Azema M. (2005). Chauvet Mağarasından Kedigiller Görüntüleri. Orijinal Adı: Les images de félins de la grotte Chauvet. *Fransız Tarih Öncesi Derneği Bülteni*, Cilt 102, Sayı 1, 2005.

Combier, Jean ve Jouve, Guy. (2012). Chauvet Mağarasının Sanatı Aurignacian Değil: Arkeolojik Kanıtların ve Tarihleme Prosedürlerinin Yeni Bir İncelemesi. Orijinal Adı: Chauvet cave's art is not Aurignacian: a new examination of the archaeological evidence and dating procedures. *Quartär*. 59. 10.7485 / QU59_5.

David, B. ve Lefrère, J. J. (2017). *İnsanlığın En Eski Muamması*. (Çev. İnci Malak Uysal). 3. Baskı. İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Eliade, M. (2007). Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi/Cilt 1. *Taş Devrinden Eleusis Mysteria'larına*, (Çev. Ali Berktaş). 2. Baskı. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Ersoy, A. (2002). *Sanat Kavramlarına Giriş*. S. 9. İstanbul: Yorum Sanat Yapımcılık.

Fischer, E. (2005). *Sanatın Gerekliliği*. (Çev. Cevat Çapan). S. 17. İstanbul: Payel Yayınevi.

Gombrich, E. H. (2007). *Sanatın Öyküsü*. S. 40. (Çev. Erol Erduran, Ömer Erduran). İstanbul: Remzi Kitapevi. (1997).

Güvemli Z. (2007). *Sanat Tarihi*. İstanbul: Kurtiş Matbaacılık. Varlık Yayınları.

Hollingsworth M. (1989, 2003). *Dünya Sanat Tarihi*. Orijinal Adı: *Storia Universale dell'Arte*. (Wealth and Ideas: A History of World Art). (Çev. Doç. Dr. Rengin Büyükerdoğan, Banu Ergüder). (2009). İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Hoppál M. (2015). *Şamanlar ve Semboller. Kaya Resmi ve Göstergebilim*. S. 78. (Çev. Fatih Sel). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kagan, M. (1993). *Estetik ve Sanat Dersleri*. S. 14. (Çev. Aziz Çalışlar). Ankara: İmge Kitapevi.

Kalof, L. (2007). *İnsanlık Tarihindeki Hayvanlara Bakmak*. Orijinal Adı: *Looking at Animals in Human History*. Bölüm 1. S. 5. Londra: Yayınevi Reaktion Books.

Kırışcioğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim. Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Turani, A. (2010). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Ünver, E. (2002). *Sanat Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Amos Jonathan. BBC Bilim Muhabiri. BBC Türkçe. *Dünyanın En Eski Mağara Resmi*. 15.06.2012.
http://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/06/120615_reddot_cave, Erişim Tarihi: 28.12.2017.

Carole Fritz (Arkeolog). Gilles Tosello (Sanatçı ve Arkeolog). 2010 yapımı *Cave of Forgotten Dreams* (Unutulmuş Düşler Mağarası) adlı Belgesel.
<https://vimeo.co/33477823> Erişim Tarihi: 26.12.2017.

Dominique Baffier. Paleolitik Kültür Bilgini. 2010 Yapımı *Cave of Forgotten Dreams* (Unutulmuş Düşler Mağarası) Adlı Belgesel. <https://vimeo.com/33477823> Erişim Tarihi: 26.12.2017.

Jean Clottes. 2010 yapımı *Cave of Forgotten Dreams* (Unutulmuş Düşler Mağarası) Adlı Belgesel <https://vimeo.com/33477823> Erişim Tarihi: 22.12.2017.

Jean Michel Genesse. 2010 yapımı *Cave of Forgotten Dreams* (Unutulmuş Düşler Mağarası) Adlı Belgesel. <https://vimeo.com/33477823> Erişim Tarihi: 26.12.2017.

GÖRSEL KAYNAKLAR

Resim 1. Walter Chip, National Geographic Türkiye, “İlk Sanatçılar”. Ocak 2015. http://www.nationalgeographic.com.tr/makale/ocak_2015/ilk-sanatcilar/2362 28 Aralık 2017 tarihinde internetten indirilmiştir.

Resim 2. Ahmet Ustanın Defteri, Mağara Sanatı 1. Bölüm, <https://ahmetustanindefteri.blogspot.com/2015/01/Cave-Art-Lascaux-Magarasi.html>

Resim 3. Arkeofili, “Tarih Öncesi Dönemden 11 Mağara Sanatı”, Yazar Erman Ertuğrul, <http://arkeofili.com/tarih-oncesi-donemden-11-magara-sanati/> 2 Ocak 2018 tarihinde internetten indirilmiştir.

Resim 4. Arkeofili, “Tarih Öncesi Dönemden 11 Mağara Sanatı”, Yazar Erman Ertuğrul, <http://arkeofili.com/tarih-oncesi-donemden-11-magara-sanati/>

Resim 5. Lascaux Mağara Resimleri, <http://www.tufeyli.com/lascaux-magara-resimleri/>

Resim 6. Chauvet Mağarası, <https://www.britannica.com/place/Chauvet-Pont-dArc>, 30.10.2019 tarihinde indirilmiştir.

Resim 7. Arkeofili, “Tarih Öncesi Dönemden 11 Mağara Sanatı”, Yazar Erman Ertuğrul, <http://arkeofili.com/tarih-oncesi-donemden-11-magara-sanati/> 2 Ocak 2018 tarihinde indirilmiştir.

Resim 8. Arkeoloji Gazetesi “Üst Paleolitik Dönem Mağara Sanatı” Yazar: Okan Sezer, <http://arkeolojigazetesi.com/?p=509>

Resim 9. Tarih Öncesi Resimlerinin Gizemi 1, <http://seyfullahdemir.com/tarih-onesi-resimlerinin-gizemi-1/>

Resim 10. Gettyimages, <https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/year-old-lascaux-cave-painting-done-by-cro-magnon-man-in-news-photo/480012811#year-old-lascaux-cave-painting-done-by-cromagnon-man-in-the-dordogne-picture-id480012811>

Resim 11. Lascaux Mağara Resimleri, <https://ekstrembilgi.com/arkeoloji/lascaux-magara-resimleri/>

Resim 12. Ahmet Ustanın Defteri, Mağara Sanatı 4. Bölüm, <https://ahmetustanindefteri.blogspot.com/search/label/Ma%C4%9Fara%20sanat%C4%B1>

Resim 13. Art Ranked, Discovery Engine, Lascaux Paintings, <https://www.artranked.com/topic/Lascaux#&gid=1&pid=36>

Resim 14. Alison Dearborn tarafından e- posta aracılığıyla 11.11.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 15. Alison Dearborn tarafından e- posta aracılığıyla 11.11.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 16. Alison Dearborn tarafından e- posta aracılığıyla 11.11.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 17. Alison Dearborn tarafından e- posta aracılığıyla 11.11.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 18. Galeri Soyut web sitesinden 03.06.2020 tarihinde indirilmiştir. <https://www.galerisoyut.com.tr/artist/hasan-caglayan/#eser/8bd71d5e9093942f25ce1c961b6b4f33/13488>

Resim 19. Galeri Soyut web sitesinden 03.06.2020 tarihinde indirilmiştir.
<https://www.galerisoyut.com.tr/artist/hasan-caglayan/#eser/8bd71d5e9093942f25ce1c961b6b4f33/13487>

Resim 20. Galeri Soyut web sitesinden 03.06.2020 tarihinde indirilmiştir.
<https://www.galerisoyut.com.tr/artist/hasan-caglayan/#eser/8bd71d5e9093942f25ce1c961b6b4f33/13489>

Resim 21. Galeri Soyut web sitesinden 03.06.2020 tarihinde indirilmiştir.
<https://www.galerisoyut.com.tr/artist/hasan-caglayan/#eser/8bd71d5e9093942f25ce1c961b6b4f33/20968>

Resim 22. Galeri Soyut web sitesinden 03.06.2020 tarihinde indirilmiştir.
<https://www.galerisoyut.com.tr/artist/hasan-caglayan/#eser/8bd71d5e9093942f25ce1c961b6b4f33/20968>

Resim 23. Galeri Soyut web sitesinden 03.06.2020 tarihinde indirilmiştir.
<https://www.galerisoyut.com.tr/artist/hasan-caglayan/artworks/page/2#eser/8bd71d5e9093942f25ce1c961b6b4f33/11638>

Resim 24. Galeri Soyut web sitesinden 03.06.2020 tarihinde indirilmiştir.
<https://www.galerisoyut.com.tr/artist/hasan-caglayan/artworks/page/2#eser/8bd71d5e9093942f25ce1c961b6b4f33/10665>

Resim 25. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 26. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 27. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 28. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 29. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 30. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 31. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 32. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 33. Hasan Çağlayan tarafından e posta aracılığıyla 03.04.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 34. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 35. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 36. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 37. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 38. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 39. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 40. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 41. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 42. Neslihan Kıyar tarafından e posta aracılığıyla 13.01.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 43. Teyjah McAren, <https://www.teyjah.com/gallery/> 29.01.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 44. Teyjah McAren, [https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/tall-tale/#iLightbox\[e2be4483b1ada5166e4\]/0](https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/tall-tale/#iLightbox[e2be4483b1ada5166e4]/0) 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 45. Teyjah McAren, [https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/duality/#iLightbox\[452ed451a24b31af4b3\]/0](https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/duality/#iLightbox[452ed451a24b31af4b3]/0) 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 46. Teyjah McAren, <https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/time-trackers/> 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 47. Teyjah McAren, [https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/stealth/#iLightbox\[be8d99b336af7885b04\]/0](https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/stealth/#iLightbox[be8d99b336af7885b04]/0) 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 48. Teyjah McAren, [https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/equus-i/#iLightbox\[66e15f5fdb2c18dd23b\]/0](https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/equus-i/#iLightbox[66e15f5fdb2c18dd23b]/0) 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 49. Teyjah McAren, [https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/equus-ii/#iLightbox\[14631bad799fa28b2dc\]/0](https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/equus-ii/#iLightbox[14631bad799fa28b2dc]/0) 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 50. Teyjah McAren, [https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/ancient-knowledge/#iLightbox\[7d549f1b046c3a0fdec\]/0](https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/ancient-knowledge/#iLightbox[7d549f1b046c3a0fdec]/0) 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 51. Teyjah McAren, [https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/cave-cacophony/#iLightbox\[e4dc46b52b6a940b341\]/0](https://www.teyjahsartden.com/portfolio-items/cave-cacophony/#iLightbox[e4dc46b52b6a940b341]/0) 16.05.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 52. Teyjah McAren, <https://www.teyjah.com/gallery/> 04.06.2020 tarihinde indirilmiştir.

Resim 53. Thomas Allen tarafından e posta aracılığıyla 03.09.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 54. Thomas Allen tarafından e posta aracılığıyla 03.09.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 55. Thomas Allen tarafından e posta aracılığıyla 03.09.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 56. Thomas Allen tarafından e posta aracılığıyla 03.09.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 57. Thomas Allen tarafından e posta aracılığıyla 03.09.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 58. Thomas Allen tarafından e posta aracılığıyla 03.09.2019 tarihinde gönderilmiştir.

Resim 59. Esen Süle.

Resim 60. Esen Süle.

Resim 61. Esen Süle.

Resim 62. Esen Süle.

EKLER

EK 1.

“PALEOLİTİK DÖNEM RESİM SANATININ GÜNÜMÜZ RESİM SANATINA YANSIMALARI”

RÖPORTAJ SORULARI

1. Çalışmalarınızda mağara resimlerinden etkilendiğiniz oldu mu? Paleolitik Dönemlerde yapılan bu resimlerden ne tür ilham aldınız?
2. Sizi Paleolitik Dönem Mağara Resimlerine yönlendiren şey nedir?
3. Sizce Paleolitik Dönem Duvar Resimleri hangi nedenle yapılmıştır?
4. O dönemdeki doğal malzemelerin verdiği etkiyi, bu dönemde resimlerinizde nasıl yakalıyorsunuz?
5. Duvar dokusunu vermek için ne tür malzemeler kullanıyorsunuz ve nasıl bir resim tekniği uyguluyorsunuz?
6. Resimlerinizi yaparken daha çok hangi mağaralardaki resimler sizi etkiledi? Bu tarz resimler yaparken neler hissediyorsunuz?
7. Bir sanatçı olarak farklı, özgün çalışmalar ortaya koyuyorsunuz. Mağara resimlerinden esinlendiğiniz çalışmalarınızda özgün kalmayı nasıl başarıyorsunuz?
8. Paleolitik Dönem Resimlerini incelerken hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz? Nasıl bir araştırma yapıyorsunuz?
9. Mağara resimlerinden esinlenerek resim yapmak sizin için bir resim dönemi mi? Üslubunuz hep bu yönde mi?
10. İşlerinizin üslubunu nasıl açıklarsınız?
11. Araştırmam doğrultusunda dünyanın en eski mağara resimlerinin bulunduğu Fransa'daki Chauvet Mağarası ve Lascaux Mağarası ile İspanya'daki

Altamira Mağarasındaki resimleri inceledim. Çalışmalarınızda bu mağaralardaki resimlerin etkisi var mı?

EK 2.

“THE REFLECTIONS OF THE ART OF PAINTING OF PALEOLITHIC PERIOD ON TODAY’S ART OF PAINTING”

INTERVIEW QUESTIONS

1. Have you ever been influenced by cave paintings in your works? What kind of inspiration did you get from these paintings in the Paleolithic Period?
2. What directed you to the Paleolithic Period Cave Paintings?
3. In your opinion, for which reasons were the wall paintings of the Paleolithic Age made?
4. How do you capture the effects of natural materials in your painting in this period?
5. What kind of materials do you use to get the wall texture, and how do you apply a painting technique?
6. Which paintings in the caves affected you when you were making your paintings? How do you feel when you do this kind of paintings?
7. As an artist, you show different, original works. How do you manage to remain original in your work inspired by cave paintings?
8. What sources do you use when examining the Paleolithic Period Paintings? What kind of research are you doing?

9. Inspired by cave paintings, is it a painting period for you? Is your style always this way?
10. How do you explain the style of your work?
11. In line with my research, I studied the paintings of Chauvet's Cave and the Cave of Lascaux in France, where the world's oldest cave paintings were found, and pictures of the Cave of Altamira in Spain. Do your paintings have any influence on the paintings in these caves?

EK 3.

“THE REFLECTIONS OF THE ART OF PAINTING OF PALEOLITHIC PERIOD ON TODAY’S ART OF PAINTING”

INTERVIEW QUESTIONS

ANSWERS:

Alison Dearborn

(Sanatçı Alison Dearborn 30 Ağustos 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

1. Have you ever been influenced by cave paintings in your works? What kind of inspiration did you get from these paintings in the Paleolithic Period?

Yes! See next answer:

2. What directed you to the Paleolithic Period Cave Paintings?

I first became interested in the cave paintings in the early 90's when I read a Time Magazine article about the discovery of the Chauvet Caves. I had started a painting career and something about the economy of line and the artistry of the cave paintings was fascinating to me. The history and the creativity of early humans is an inspiration to me. The idea that these early humans made their pigments from

the earth and went to great lengths to render them on great cave walls captivates my imagination.

3. In your opinion, for which reasons were the wall paintings of the Paleolithic Age made?

From what I have studied, I subscribe to the idea that the cave paintings were a part of shamanistic rituals.

4. How do you capture the effects of natural materials in your painting in this period?

I use a mixture of gel medium and molding paste to build up the texture on the canvas or paper. I prefer using handmade paper as it has its own wonderful texture which enhances the medium to get the look of stone. While I want to mimic some of the natural elements of the stone, my imagery is more streamlined and contemporary.

5. What kind of materials do you use to get the wall texture, and how do you apply a painting technique?

As I stated above, I use a combination of mediums to create the texture. I draw the imagery first on gessoed substrate of either stretched canvas or handmade paper. Then I apply a 1/4 "or so thickness of medium and carve the animals into the layer. I apply acrylic paint in very thin, veiled layers after the medium dries fully. I start with lightest tones first and build up the color much like watercolor paintings are done. I use primarily translucent colors.

6. Which paintings in the caves affected you when you were making your paintings? How do you feel when you do this kind of painting?

I am especially drawn to the Chauvet cave paintings but definitely appreciate and am inspired by the works done in Lascaux, Altamira, Cosquer, Cueva de los Manos, and

Cosquer. I've found it fascinating to visualize how it must have been for these artists to create such magnificent works of art in spaces where they could barely fit. People are truly creative beings. I feel connected to an ancestry of creativity and spirituality when I paint these paintings. It is an atavistic calling.

7. As an artist, you show different, original works. How do you manage to remain original in your work inspired by cave paintings?

I see paintings inside of paintings so there is always something more to paint. I don't paint as much as I used to now, either, so when I do, something new is always just below the surface. I just have to show up and do the work.

8. What sources do you use when examining the Paleolithic Period Paintings? What kind of research are you doing?

I have historically used sources such as reference and history books as well as documentaries. I live near the Southwest in the US so I have had the good fortune being able to visit areas that have the remnants of rock art still visible.

9. Inspired by cave paintings, is it a painting period for you? Is your style always this way?

I think it is a painting period for me. I am by nature, a colorist and that is visible in everything I paint, collage, or make. I've been focusing on make lamp work beads in the last 8 years. As you can imagine, the beads are full of enlivening color.

10. How do you explain the style of your work?

Expressionistic

11. In line with my research, I studied the paintings of Chauvet's Cave and the Cave of Lascaux in France, where the world's oldest cave paintings were found, and pictures of the Cave of Altamira in Spain. Do your paintings have any influence on the paintings in these caves?

See above #6

EK 4.

“PALEOLİTİK DÖNEM RESİM SANATININ GÜNÜMÜZ RESİM SANATINA YANSIMALARI”

RÖPORTAJ SORULARI

CEVAPLAR:

Hasan Çağlayan

(Sanatçı Hasan Çağlayan 31 Mart 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

Soru - 1

Cevap - 1: Evet etkilendim. Mağara içi resimlerinin doğal kaya dokuları ile uyumu muhteşemdi. Gerek renkler, gerek figürlerin doğal yapıları çok güzeldi. Kendime şu soruyu sordum, “Paleolitik dönemdeki kişiler bunları o günkü şartlarda yaptılar, sen bugünkü olanaklarla bir çıkış noktası olarak görüp yapabilir misin? Cevabım evet olunca önce küçük denemelerle teknik oluşturdum. Sonra arkası geldi.

Soru - 2

Cevap - 2: Turistik geziler sonucu mağara içi oluşumları görmek ve içlerinde var olan resimleri inceleme fırsatı bulmam.

Soru - 3

Cevap - 3: Her dönemde insanlar yaşadıkları ortamda kendilerine ait izler bırakmak isterler. Bu izler, ister resim ister yazı olsun tarih boyunca böyledir. O dönem insanları da mağaralarda yaşadıklarından, günlük yaşantıda var olan konuları kendi mağara duvarlarına bir anlatım aracı olarak çizdiklerine inanıyorum.

Soru - 4

Cevap - 4: Ben önce tuval üzerine çeşitli kimyasallar kullanarak harç hazırlıyorum.(Bir çeşit horasan harcı diyebiliriz.) Bu harç ile tuval ya da çalışmanın yapılacağı yüzeyi 4-5 mm kalınlığında kaplıyorum. Yarım gün geçtikten sonra deseni kazıyarak çiziyorum. (Sigrafitto tekniği). Sonra desenin

konumuna göre yontarak ya da kazıyarak kaya dokusunu oluşturuyorum. Ya da malzeme üzerine hafifçe çizerek Fresco tekniği ile Malzemenin kuruması bittikten sonra boyamaya geçiyorum. Boyarken mümkün olduğu kadar taş efektlerini figürlerim ile birlikte kullanıyorum.

Soru - 5

Cevap - 5: Sıva malzemeleri ile birlikte özel kimyasallar. Sigrafitto ve Fresco tekniklerini birlikte kullanıyorum.

Soru - 6

Cevap - 6: Daha çok Fransa ve İspanyadaki Mağara resimleri. Bunların yanında Orta Asya Kaya resimleri de çok etkiledi. Bu resimleri çalışırken çok keyif alıyorum. Mağara dönemi insanları gibi yer yer ilkel duygularla çalışmak çok ilginç oluyor. Çünkü çalışma aşamasında o kişiler gibi sürprizlerle karşılaşabiliyorsun. Alt malzemeyi hazırlarken mümkün olduğunca taban renklerden yer yer karıştırıp harcı öyle sürüyorum. (kakaolu helva gibi) kazıma aşamasında alttan farklı bir renk çıkabiliyor. O da işin doğallığını veriyor.

Soru - 7

Cevap - 7: Genel olarak evrensel konular seçiyorum. Bu nedenle konu sıkıntım yok. 1979 Yılından 2006 yılına kadar Güzel Sanatlarda eğitimci olmam nedeni ile sorun yaşamıyorum. Mağara dönemindeki kişiler nasıl çalıştı ise bende aynı duygularla seçtiğim konuları o şekilde çalışıyorum.

Soru - 8

Cevap - 8: Önceleri milli kütüphaneler, daha sonra bulabildiğim ölçüde yerinde inceleme fırsatı. Daha sonraları gelişen teknolojiye bağlı olarak internette araştırıyorum.

Soru - 9

Cevap - 9: 1995 yılına kadar klasik anlamda izlenimci tarzda çalışıyordum. 1995 yılında Ürgüp Göreme peri bacalarını gezdim. Kilise ve barınak olarak oyulmuş mağaralar içlerine yapılmış duvar resimleri, benim kendime özgü sanatsal tarzımın oluşmasına vesile oldu diyebilirim. Aynı yıl ' Her yönü ile Kayseri' konulu bir resim yarışması düzenlenmişti bu yarışmaya mağara içi resimleri etkisinde

kalarak hazırladığım çalışma bana Mansiyon ödülü kazandırmıştı. Hem kendime güvenim geldi hem de Sanat tarihine fosilizm adını verdiğim bir ekol oluşturmak için çalıştım. O zamandan beri aynı üslupla çalışıyorum. Neden Fosilizm dersiniz; Doğadaki tüm canlılar doğar, büyür, yaşayarak ölümler ve fosilleşirler. Ölüm ile sadece fiziksel yapıları değişir. Kimyasal kalıntıları değişmez. Bunlar bazen kömür olarak, bazen petrol olarak, bazen de taş olarak (pompei kasabası kalıntıları gibi) geri dönerler. Benim resimlerimde bu kalıntıların bir çeşit yansıması sayılır.

Soru - 10

Cevap - 10: Sanatta fosilizm Benim resimlerimde figürler ile taş dokuları bir biriyle içi içe geçer. Doğal fosillerdeki gibi yer yer alçak rölyef etkileri görülür. Bunun için Fosilizm diyorum. Çalıştığım Galeriye ait görselleri inceleyebilirsiniz.

Soru - 11

Cevap - 11: Evet başlangıçta oldu. Cave art olarak tekniğimi oturtmak için küçük denemeler yaptım. Reprodüksiyon olarak yer yer figürlere bağlı kalarak da çalışmalar yaptım. Teknik ve tarzım oluşunca kendi çalışmalarımı yaptım. Çalışmalarına Ankara Galeri Soyut un anlaşmalı sanatçısı olarak Çanakkale'deki atölyemde (Antik Sanat Evi) devam ediyorum.

EK 5.

“PALEOLİTİK DÖNEM RESİM SANATININ GÜNÜMÜZ RESİM SANATINA YANSIMALARI”

RÖPORTAJ SORULARI

CEVAPLAR:

Neslihan Kıyar

(Sanatçı Neslihan Kıyar 23 Nisan 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

1. Çalışmalarınızda mağara resimlerinden etkilendiğiniz oldu mu? Paleolitik Dönemlerde yapılan bu resimlerden ne tür ilham aldınız?

Evet bir kaç seri, petroglifleri yoğunlukla resimlerimde kullandım. Kurguları ve yapıldıkları yüzeylerin dokusal olanaklarından faydalanmakla birlikte, primitif formlar ve onların kaba, ayrıntısız, basit ama bir o kadar sembolik olma halleri beni bu konuya yönlendiren noktaları.

2. Sizi Paleolitik Dönem Mağara Resimlerine yönlendiren şey nedir?

Esas amacım ilkel aklın yaratılarında ne türden bir algı prensibi geliştirmiş olduğunu anlamaya çalışmaktı. Dolayısıyla onları inceleyip, kendimce yorumlamak bu yaratıları anlamamı sağlayacaktı. Zamanla petroglifler ile resimlerim arasında kurduğum plastik bağ farklılaştı ama hep aynı anlatıyı taşıyan üretime evrilmiş oldu.

3. Sizce Paleolitik Dönem Duvar Resimleri hangi nedenle yapılmıştır?

Genelde insan algısı doğa karşısında savunmaya hazırdır ve hep ulaşılanın ötesinde daha fazla şeyin olduğuna inanmak ister. Deneyimleriyle bir oranda bunu derinlerden yüzeye çıkarır fakat doğa kaosunun üstesinden gelene kadar kendini özgür hissetmez. Bence bu aşamada ilkel insandan bu yana gelen bir rahatsızlık söz konusudur. Dışsallığı anlamlandırma, bunları gerçeklik düzleminden geçirip içe sunma ve kavramsal olarak karşılık arama, bulma/bulamama... Doğanın yaydığı sinyalleri duyumsamaya meyillenmiş insan beyni, zaman içinde katlanarak büyüyen kaygıları ile mantıklı düzenlemeler yaparak yaşamını tasarlamaya çalışması trajediyi doğurmuştur. Çünkü türün en zorlandığı nokta, bedenini zihin yoluyla doğanın ona dayattığı fiziksel varlığını doğru programlayabilmek olmuştur. Bugün yaşarken bile, mağaradaki ilkelin avını paylaşmak zorunda olduğu diğer canlılara karşı beslediği hırsı hala devam ettirdiğini görebiliyorsak, bu programlamanın işlerliğinden şüphe duymamız gerekir. Yani kaygılar (teknolojik gelişmeler ve toplumsal evrilmeler haricinde) insani duyumsamalarda değişim yaratmamıştır.

Dahası, elde ettiklerinin ötesini hayal eden ve daha fazlasına inanan insan, hırslarını ve sınırlarını bu uğurda zorlayarak deneyimler elde etmiş ve özgürlüğe

kavuşmuştur. Aynı paralelde, her türlü ilkel us ürünü sanat formuna yansıyan çaba ve deneyimler böylesi bir düşüncenin ürünleridir. Ve tabi ki doğa karşısında kimsesiz/yalnız insanın, yüzyıllardır çoğalarak oluşturduğu toplumsal örgütlenmeler içinde yalın bir değerlendirme sistemi ile yerini tayin etme gereksinimi. Bu anlamda forma yansıyan ilkel düşünceyi sosyal bir dengeleyici olarak işlevlendiriyorum.

4. O dönemdeki doğal malzemelerin verdiği etkiyi, bu dönemde resimlerinizde nasıl yakalıyorsunuz?

Elime geçen her türlü çizer, boyar malzeme ile aklınıza gelebilecek pek çok yüzey üzerine deneysel çalışmalar yaptım. Hala da yeni çıkan malzemeleri deniyorum. Bunlar bazen doğadan topladığım materyaller ve onlardan elde ettiğim boyalar, küfler, topraklar vs. olabiliyor.

5. Duvar dokusunu vermek için ne tür malzemeler kullanıyorsunuz ve nasıl bir resim tekniği uyguluyorsunuz?

Yukarıda da belirttiğim gibi doğal malzemelerin yanısıra, hırdavatçılarda bulduğum, deneyimlemediğim farklı malzemeleri sürekli takip ediyorum. Profesyonel boyaların yanısıra bu türden deneysel malzemeler duvar görünümünü yakalamaya daha kolay ulaştırabiliyor.

6. Resimlerinizi yaparken daha çok hangi mağaralardaki resimler sizi etkiledi? Bu tarz resimler yaparken neler hissediyorsunuz?

Başlarda tabi ki en bilindik mağaralardan olan Altamira, Lascaux, Qobustan gibi mağaralardan oldukça çok faydalanıyordum. Bu mağaraları gidip gördüm, izin verildiği ölçüde fotoğrafladım. Ancak petroglifler gerçekten çok derin bir ve bütün dünya üzerinde rastlayabileceğimiz inanılmaz görseller sunan bir miras. Araştırıp öğrendikçe Afrika, Amerika ve hatta Anadolu'da ne kadar farklı uygulamalar olduğunu gördüm ve bunları olduğu gibi tekrarlamamın çok da anlamlı gelmediğine karar verdim. Dolayısıyla bu aşamadan sonra kendi ilkel figürlerimi tasarlamaya, yorumlamaya başladım.

7. Bir sanatçı olarak farklı, özgün çalışmalar ortaya koyuyorsunuz. Mağara resimlerinden esinlendiğiniz çalışmalarınızda özgün kalmayı nasıl başarıyorsunuz?

Öncelikle teşekkürler. Mağara resimlerinin fazlaca tekrar tekrar yorumladığımdan bahsettim. Ve sonrasında tekrar etmenin çok da yeni bir şey olmadığını farketmemden. Bugün dünya üzerinde gerçekten o kadar çok konu olarak kullanılan bir alan ki petroglifler, baktığımız zaman birbirinin tekrarı pek çok çalışmaya rastlayabiliyorsunuz. Bir yandan aklın yolu birmiş gibi de olabiliyor ama web aracılığıyla taklitler de bir o kadar fazla. Bundan kurtulmanın tek yolunu orijinal petroglifleri tekrarlamak yerine kendi tasarımlarımı yapmak olarak gördüm ben. Özgün olup olmadıklarına ben karar veremem ama o yolda bir çaba harcadığımı düşünüyorum. Hatta ilkel, basit ve amatör olsun diye, her zaman kullanmadığım sol elimle yaptığım çizimler de olmuştur.

8. Paleolitik Dönem Resimlerini incelerken hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz? Nasıl bir araştırma yapıyorsunuz?

Alan kitaplarına ulaşmaya çalışıyorum. Daha çok antropolojik kökenli kaynaklar oluyor bunlar. Özellikle ilkel dönemlere yönelik çalışan antropologların, arkeologların ya da araştırmacıların eserleri beni heyecanlandırıyor. Mesela Lucian Lévy Bruhl'un ilkel toplumlarla ilgili araştırmaları oldukça ilham verici buluyorum. Sonra rahmetli Servet Somuncuoğlu'nun Anadolu'nun her köşesindeki petroglifleri bulup gün yüzüne çıkarma çabası ve onlarla ilgili yaptığı kitaplar oldukça değerli çalışmalardır. Bir vesile ile tanışmış ne türden zorluklarla bu çalışmalarını yürüttüklerine şahit olmuştum. Mesela doğuda mayınlı arazilerde yaptıkları çekimlerde defalarca tehlike atlattıklarından bahsetmişti. Bu alanların görselleri bir tek onda vardı yanılmıyorsam. Telif ödeyerek elde edilebilir fotoğraflar bunlar.

Tabi sadece uygulama alanı değil, üzerinde çok düşününce yazma eylemi de beraberinde geliyor. Petrogliflerle ilgili makale çalışmaları yaptığım dönemlerde, bir makalemi yurtdışında bu alan ile ilgili çalışan akademisyen bir Türk arkeolog okumuş ve bana ulaşmıştı. Ve böylece mağara resimlerinin benim algı alanımdaki yeri iyice belirginleşmiş oldu. Tabi şimdi bu konuyu çok kullanmıyorum ama arka planda aslında hep var oldular.

9. Mağara resimlerinden esinlenerek resim yapmak sizin için bir resim dönemi mi? Üslubunuz hep bu yönde mi?

Hem evet hem de hayır. Petroglifler ve duvarlar aslında benim için birer simge, metafor vs. ne dersek diyebiliriz. Esas amaç günümüz kaygılarını taşıyan pek çok seri üretmek ve tuvalimde seçkinleştirmek. Mağara resimlerinden sıyrıldığım ama önce de belirttiğim gibi, arka planda varolan bir anlatının sürekliliğini sağlamaya çalıştığım seriler oluştu. Mesela son dönem yoğunlaştığım ‘Kaos’ serisi de yine aynı paralelde ama günümüz kaygılarını taşıyan bir seridir. Birbiri içine geçmiş ağaç dalları sanki içinden çıkılmayacak, çözülmeyecek problematik bir o kadar geçmişe kadar giden ama güncel insanın durumsalını yansıtan resimlerdir. Yani, elindeki ötesinde daha fazlasının olduğuna inananan insanın, hırs ve sınırlarını zorlayarak, deneyimler elde ederek, rahatsızlığını gidermesi, özgürlüğe kavuşması veya kavuşamaması.

10. İşlerinizin üslubunu nasıl açıklarsınız?

Üslubumu açıklarken daha en başından demeliyim ki, her serinin arayışı ve anlatısı kendi içinde gizlidir. İlkele öyküen katmanların içinde, hayal ile gerçeğin, yakın ile uzağın, uzam ile espasın gel gitlerine rastlayan izleyici, bu ikili algıyı çözümlenmeye çalışırken sürprizlerle karşılaşabilir. Özellikle son dönem çalışmalarım da dalların yığın oluşturduğu yüzeyde gizlenen figürler ve hayvanlar, mağara resimlerinin ilerisinde bir ilüzyona dönüşmüş gibi görülmektedir.

11. Araştırmam doğrultusunda dünyanın en eski mağara resimlerinin bulunduğu Fransa’daki Chauvet Mağarası ve Lascaux Mağarası ile İspanya’daki Altamira Mağarasındaki resimleri inceledim. Çalışmalarınızda bu mağaralardaki resimlerin etkisi var mı?

(Bu sorunun cevabı 6. soruda verilmiştir)

EK 6.

“THE REFLECTIONS OF THE ART OF PAINTING OF PALEOLITHIC PERIOD ON TODAY’S ART OF PAINTING”

INTERVIEW QUESTIONS

ANSWERS:

Teyjah McAren

(Sanatçı Teyjah McAren 27 Mayıs 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

1. Yes, I saw the cave paintings not in true form but in books and I really liked the Lascaux cave as well as the – I think it’s the Cascor cave – which is underwater. Yes I have been influenced by cave paintings most definetly in my works.
2. You know, they just kind of they almost speak to you like rocks can talk to you, and so for me it was more being able to recreate the look and feel of that cave Wall and then impose that imagery on top of it. More or less for not a memento but a preservation of art for the future and also to give people on opportunity who have never been inside a cave to kinda have a feeling for it to evoke some sort of emotion in them as to the beauty of these cave paintings.
3. That was kind of accidental. I guess I’m just drown to caves. I have gone to caves before. I find them very fascinating and that time period I guess it was just for me it was a happenstance that I’m very attracted to that time period of cave paintings. I actually do rock art which is basically they don’t really know at what time period these were all done but many thousands of years. The Paleolithic period cave paintings are basically a happenstance for me.
4. I think man wants to leave some sort of record of his passing and the passage of time. I’m sort like in the WWII, there was a gentleman who worked in many

navy boats who kept believing his name such and such was here and I kinda think that's the same thing also why could there not be artists way back when. Art is an expression of the soul and so I think either it was an expression for them to record what it was they were doing in their time period and there were probably artistic people back then so I don't see that would be so out of the ordinary.

5. Basically, I use acrylics and I use molding paste, molding paste sand and whatever product is archival as much as possible and gels that have materials in them. That is kind of how I get the wall texture formed.
6. For me, I was never inside the actual Lascaux cave or anything like that I've been in many different forms of caves. I've been up in Utah, New Mexico and a variety of them. I guess for me, it would be a sense of ah. You ah when I paint them and ah when in there and so my attempt in art is to basically convey that sense of beauty, simplicity and ah to the viewers and my favorite is – and I'm not sure if it is in the Lascaux cave – but it was called Chinese horse is one of my favorites. It's a horse with a hand print that's what's called. And so that's one of my favorite paintings and drawings that I like to convey that sense of beauty to the viewer.
7. In actual fact, I can't convey every dot or whatever else there is on an actual cave wall but I guess for me I try to recreate that look and feel in the cave wall. The imagery is important and that I'm trying to record for posterity what it is that I've visually enjoyed or have visually seen. So I would say my originality is more in how I use my products and the drawings are already these so you just draw them out not originality but the placement of the materials, the order which I place them, the colors I use that would be more of my originality with a kind of lay.
8. Oh my God, quite a bit of research is involved in this because I'm always trying to convey that look and feel of a cave, so for me I use books quite a bit. I use

the internet to try locate different sites. I actually research more rock art sites more than anything else and I have tons and tons of books. I probably have a library wall of books. I like to find out what the intention of the original people who were doing this art form, what were they trying to convey so I read a lot about the meaning of rock art and cave art and that sort of thing. So sources would be books would be library would be internet, would be word of mouth, would be meeting with people who have that knowledge such as geologists or anthropologists and that sort of thing. If I have an opportunity to meet up with people who have actually been to these caves then it's like a big bonus for me.

9. Well, my style is like this for about 10 years, and I'm not gonna go back to it. I will probably change it somewhat because there's also an aspect of selling involved with doing paintings. I'm finding that colorful paintings are selling and people not seem to care that much about recording what was actually on a cave wall and its meaning. They're looking more for things that provide them some joy and color. So in my ways I've given up this style because it has not been a great seller but I live in Canada instead of the US southwest where rock art is really popular but here you're talking about cave art so that's a whole different topic. I think if I redo them I will still recreate the look and feel of the cave wall but what I will paint overtop the actual image would be in color.
10. Well, I just fell in love with rock art that's what started me going and I basically just kept going with that and then I started doing research because I was really curious as to what was the describe meaning to the rock art and for me it was just a love of the mysterious, why would people go to such an effort to peck out these petroglyphs or these hieroglyphs or whatever there was in that time period that was a lot of work and you only had to use – it's not like today where you can go out and buy paint – they had to start from scratch so yeah I think for me it was just a research. I like researching things and it was a preservation effort and it was an exploration of symbols and the unknown.

11. I thought they found an older one in Spain somewhere. Some of my work is definitely influenced by the paintings in the caves for sure. Whether or not I influence anything , no, I don't think so, except maybe if somebody have the love of cave art then yes. I thought they've found an older cave than the Altamira and the Chauvet and the Lascaux. I have the books on knows. I'm not too sure I've answered your question properly.

EK 7.

“THE REFLECTIONS OF THE ART OF PAINTING OF PALEOLITHIC PERIOD ON TODAY’S ART OF PAINTING”

INTERVIEW QUESTIONS

ANSWERS:

Thomas Allen

(Sanatçı Thomas Allen 01 Eylül 2019 tarihinde röportaj sorularını elektronik posta aracılığı ile cevaplamıştır.)

Dear Esen,

I found it easier to write one single answer that addresses all the questions you asked, because one thing flows into another. Here it is:

I have been heavily influenced by Paleolithic cave paintings. I was aware of Paleolithic cave paintings as a child, before my artistic practice was developed. For a long time, I've been drawn to the idea of returning to something basic and raw and simple – to what might be at the source of life and creativity. I believe there is a basic, ineffable truth or spiritual fulfilment that is accessible to everyone – something that is perhaps the inspiration for but is ultimately unattached to religion. For this reason, I limit myself to basic imagery that could be understood by anyone from any cultural or historical background, be it a modern European or a tribal Amazonian from centuries ago. Hence, I do not include things like cars or

telephones in my works; instead, I might depict what the car represents – travel – by drawing a pathway. In this sense, I use archetypal imagery.

So this is something that captivates me about cave paintings. They are early expressions of the human mind – expressions of people so profoundly entwined in the natural world, without the technologies and distractions of our modern lives. They are close to the ‘source’, and they are deeply beautiful.

I believe Paleolithic cave paintings are a natural product of the human condition; an expression of the human spirit. As a result of the physiological, psychological and social development of humans, they are closely tied with the need for social cohesion and a desire to make some sort of sense of the world, and of life and death. In fact, I think they are fundamentally about reaching beyond life and into death or the afterlife, and, likewise, reaching beyond the physical and into the metaphysical. They are the product of the human’s increasing psychological complexity and their growing capacity to think imaginatively and abstractly – to bring the future into the present. And with that came a heightened awareness of mortality.

Venturing into caves was a way to turn inwards. The world outside was one of day-to-day survival, concerned with the present moment and the physical practicalities of daily life; the world inside the caves, however, was an otherworldly space onto whose darkness the imaginings of the human mindscape could be projected. It was a space in which humans could explore the new-found riches of their internal world. And in these spaces they were grappling with the question of how these two worlds relate to one another: the internal and the external; this life and what comes after. Life is to death as the external, physical world is to the internal, psycho-spiritual world – perhaps? How does one affect the other? Can the image of an animal painted on a cave wall capture its spirit and translate into a successful hunt in the outside world? Where do things disappear to after life? Can a living being commune with deceased ancestors?

For me, there are strong parallels with the Surrealist movement here because Surrealism was concerned with the expression of the unconscious – that deep internal world that is shrouded in mystery and populated by archetypal images. The movement was informed by the then young discipline of psychology and psychotherapy. Sigmund Freud and Carl Jung were developing their theories of the unconscious and collective consciousness, respectively, and how those hidden unconscious motivations influence people’s external behaviours. Surrealism aimed to tap into the deep mind, into that rich source of imagery, and they did so through various techniques, such as automatic drawing and writing, dreaming, and seances – again, making contact with the dead.

So with my Contemporary Cave Painting projects in particular, my goal is to portray the collective unconscious of a group of people – a neighbourhood. My method involves soliciting automatic drawings (i.e. ‘scribbles’) from members of the public in that neighbourhood as a way of tapping into their individual unconscious minds. Then, acting as medium, I interpret those scribbles, looking for archetypal images in them, and I then transfer that imagery onto the walls of my contemporary cave where it is incorporated into the big picture that emerges across the walls. The finished piece is a depiction of the ‘mindscape’ of that group of people – a portrait of the collective unconscious of that neighbourhood. And during the process, my contemporary cave is open to the public as a space of reflection and introspection. It is a place in which people can remove themselves from the visible external world and connect with the invisible internal world – just as our Paleolithic ancestors did.

I use similar materials to those used in Paleolithic cave paintings – charcoal and sanguine – but I do not recreate the surface of a rock wall; instead, I work on heavy paper stained with tea to give it an earthy tone. These materials are beautiful to work with and, together, they have the capacity to create rich, velvety textures, especially in combination with the heavy use of patterning in my work.

I generally work on a large scale, so I begin by rolling out large sheets of paper on the floor and brewing a bucket of tea (with many tea bags) and apply several washes

of tea to the paper. Once it is dry, I attach the paper to a wall and begin to draw. I am quite nomadic in my practice – I use whatever wall space I have available to me, wherever that may be.

When it comes to the drawing itself, I only have a rough idea of the image in my mind and I do not sketch a preliminary drawing on the paper first. Instead, I like to go straight in with the charcoal and allow the drawing to lead me. An important part of the concept behind my work is the idea of agency. I believe the materials and the image have an agency of their own – a life of their own. I am only playing a part in the creation of the work. So there is a degree of what I call ‘intentional unintentionality’; I may have an idea in mind but the materials might not ‘obey’ my will and a line could turn out differently to how I expect, so I accept it and go with the flow. It is a ‘dance of agency’ between myself, the materials and the image. I don’t have total control.

This links back to the idea of how the internal and external worlds relate to one another. How does the internal world influence the external, and vice versa? To what extent does the image in my mind become a reality on the paper, and to what extent does the image that actually emerges on the paper inform the image that is taking shape in my head?

When I create these works, I feel that I am not entirely in control. I do not make all the decisions; some of the decisions are made by the materials and some are made by the image itself. This is also true in life: we are not entirely in control. We are sometimes the victim of circumstance. Sometimes we are lucky and sometimes we are not. Sometimes we can affect outcomes and sometimes we cannot. This can be fun and it can be scary. It can cause anxiety and excitement; relief and disappointment. So it is when I make artwork: sometimes I am thrilled and other times I feel paralysed by uncertainty; sometimes it is laborious and other times I am totally absorbed. But I am always alive.

Originality is born of honest expression. There will always be similarities with other people’s artwork, in terms of technique or style or subject matter – that is inevitable

because we are all related; no one lives in a vacuum. But each person has been shaped by a unique set of experiences; each one of us has unique tastes and interests and quirks. By embracing those quirks and allowing them expression, a personal style naturally emerges.

Although my work has developed and changed over time, it is broadly the same – at least, it can be identified as the same personal style: heavily patterned, abstracted figurative work that places the figure in the landscape. Different mediums affect the work differently though, and when working in a particular medium I find myself thinking in that medium, and the act of drawing gives rise to new ideas in that medium. I used to do a lot of work in pen, ink and watercolour, but since developing my Contemporary Cave Painting concept, I've worked mainly in charcoal and sanguine.

When researching cave paintings, I met with the Head of Pre-history at the British Museum in London (she also gave a presentation at my Contemporary Cave Painting Project in London), I observed photos, read books (such as 'The Mind in the Cave'), and watched films (such as 'Cave of Forgotten Dreams'). The inspiration for my work, though, comes from many different sources, beyond just Paleolithic cave paintings, and chief among them is the natural world. So diverse and full of beauty, the natural world is an endless source of inspiration.